Poštnina plačana v gotovini.

Leto XXI., št. 209 — Ljubljana, sobota 7. septembra 1940 — Cena 2 Din

Upravništvo: Ljubljana, Knafljeva 5 — Telefon štev. 3122, 3123, 3124, 3125, 3126.
Inseratni oddelek: Ljubljana, Šelenburgova ul. — Tel. 3492 in 3392.
Podružnica Maribor: Grajski trg št. 7 — Telefon 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica 2. Telefon št. 190.
Računi pri pošt. ček. zavodih: Ljubljana št. 17.749.

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka. Naročnina znaša mesečno 25 din. Za inozemstvo 40 din.

Uredništvo: Ljubljana, Knafljeva ulica 5, telefon 3122, 3123, 3124, 3125, 3126; Maribor, Grajski trg št. 7, telefon št. 2455, Celje, Strossmayerjeva ulica štev. 1, telefon št. 65.

Rokopisi se ne vračajo.

Mladi kralj je odkril spomenik Viteškega kralja Zedinitelja

Nepozabna svečanost ob navzočnosti članov kraljevskega doma

Predsednik spomeniškega odbora dr. Pipenbacher pozdravlja mladega kralja, kneza namestnika in ostali dvor

Ljubljana, 6. septembra

Toliko nepozabnih prizorov, svetlih podob zanosne pesmi in blestečih besed — pa je vendar treba prvo dobro besedo izpregovoriti o vremenu. Šesti september se je izvil iz jutrnje megle in zasijal s poetično milino nad Ljubljano in vso Slovenijo. Iz noči, ki ni poznala počitka in je s svojo svetlobo in živahnostjo samo povezala dan velikih priprav s praznikom veličastne svečanosti, je stopnjema naraščal šum množic, ki so prišle počastit Viteškega kralja in so bile obenem deležne prekrasnih manifestacij na čast mlademu vladarju, knezu namestniku, kneginji Olgi, kneževičema Aleksandru in Nikolaju in vsej dinastiji Karadjordjevićev.

Snočnje zvezdnato in jasno nebo je vzbujalo najlepše upe, da bo današnji veliki dan naše tretje prestolnice dobil vremenski okvir, ki bo povzdignil mogočno slovesnost narodnega praznika in odkritja spomenika kralju Zedinitelju z vsem naravnim bleskom. Rahla meglica, ki se je tihotapila že ponoči proti osrčju mesta, se je sramežljivo branila razsvetljenih ulic, kjer je do pozne ure plalo izredno živahno življenje. Toda ko je polagoma potihnil vrvež po ulicah in so se meščani in številni gostje podali k počitku, se je v kratkih treh, štirih urah do jutrnjega svita raztegnila rahlo razpredena mreža iz logov in Ljubljanskega polja po zapuščenih ulicah in prvi znaki jutra so se le s težavo prebijali skozi gosti oklep megle.

Narodni praznik so ob pol 6. zjutraj oznanili streli z Ljubljanskega gradu. Kakor na ukaz se je začela polagoma dvigati nizko ležeča megla in se izgubljati tja na rožniške in golovške vrhove in v prostranost Ljubljanskega polja. V ljubljanskih cerkvah so se služile maše in ljudje so hiteli opravljat versko dolžnost. V rahlem vetrcu so se poigravale trobojke.

Naglo je naraščalo življenje po ulicah. Od kolodvora so prihajale množice deželanov. Pestra slika skupin preprostih kmečkih ljudi, zbranih okoli svojega vodnika se je nudila opazovalcu kmalu po šesti uri že na vsakem oglu. Med nje so se mešali prvi sokolski, gasilski in fantovski kroji, skupine s prapori in zastavami. Od nekod je veter prinašal glasove godbe in ljudje so se radovedno in napeto ozirali. Budnico po mestu sta igrali godbi poštarjev in Sokola I. in ni bila redka hiša, kjer je bilo mogoče ugotoviti, da takle jutrnji pozdrav v resnici doseže svoj namen.

Proti sedmi uri so bile že vse ulice okoli središča in slavnostnega prostora polne, da se je bilo treba kretati pazljivo in počasi. Za spomenikom pred restavracijskim vrtom »Zvezde« je stal odred policije, ki je danes nastopila v enotnih, novih, zelenih uniformah. Kmalu po sedmih je policija zaprla dohode iz Šelenburgove, Wolfove, Gosposke in Vegove ulice, iz Gradišča in nabrežja Ljubljanice. Po trotoarjih so se ustavljali ljudje v nadi, da si kasneje pribore čim ugodnejši prostor. Okoli zvočnika na Marijinem trgu se je nakopičila v krogu velika množica. Po Miklošičevi, Kolodvorski in Tyrševi cesti so vedno znova prihajali zunanji gostje, pa tudi meščani in prebivalci ljubljanskih predmestij so pritiskali v sredino mesta. Povsod je bilo čuti koračnice. Po Starem trgu pa je brez godbenega spremstva udarjal in odmeval korak vojaških čet. V vzornem pohodu so stopali vojniki, vsi s puškami in čeladami. Postavili so se nato v špalir v Gradišču, ob vhodu na Kongresni trg, kot častna straža svojega Vrhovnega poveljnika.

Pisani vrvež, v katerem se je že marsikje popolnoma izgubljala civilna obleka, so pestro kitile številne narodne noše. Pozornost sta vzbujala zlasti dva planšarja z naših gorenjskih planin, ki sta v svojih koničastih coklah, belih nogavicah in rdečem suknjiču pa z rogom, pastirsko torbo in mogočno rdečo marelo preko hrbta dobrodušno prenašala radovednost ljudi, še zlasti pa fotografov, ki so imeli danes ogromno žetev. Pred pošto se je tok množic že tako mešal, da sta ga tudi dva stražnika komaj krotila. Sokoli so hiteli proti letnemu telovadišču Ljubljanskega Sokola v Tivoliju, rezervni oficirji proti magistratu, člani Legije koroških borcev in Zveze Maistrovih borcev na Cankarjevo nabrežje, železničarji pred glavni kolodvor, gasilci pred Mestni dom, narodne noše na Šentpetrski nasip in še mnogi drugi člani raznih organizacij na svoja zborna mesta.

Med njimi si je krčila pot številna šolska mladina, ki je hitela v svoje šole, odkoder je potem odkorakala na Kongresni trg. Za spomenikom so se kmalu potem, ko je policija zaprla dohode, zbrali številni reditelji; prinašali so že tudi prve vence, da jih delegacije položijo pred spomenik.

Zložno se je ves ta na videz zmešani in brezciljni tok ljudi urejeval v enoto. In čim dalje se je pomikal kazalec na uri, tembolj so se kazali obrisi mogočne slike, ki se bo nudila ob svečanem odkritju spomenika. Še trenutek in urejene skupine društev in narodnih noš so začele korakati proti Kongresnemu trgu. Prihajale so deputacije in zastopniki oblasti v fraku in cilindru. Veletok množic se je zgrinjal na Kongresni trg, ki je bil gledalcu tako krasna paša kakor pogled na ogromen, čudovit mozaik.

Po 10. uri ko so grmeli z Gradu topovski streli in so po ulicah v osrčju mesta valovito odmevali pozdravi članom dinastije, je bila Ljubljana kakor trdnjava. Zaprti vsi dohodi ulic v osrčje, stražniki, orožniki in civilni uslužbenci policije vsi na red — pa je treba takoj povedati, da se je ljudstvo, ki žal ni moglo več na slavnostni prostor, zadržalo dostojanstveno, mirno, in da nikjer ni bilo kakih nevšečnosti ali prerekanja. »Povejte mi, kako bi mogla videti kralja?« je vpraševala zdaj ljubljanska dama, zdaj kmetska ženica. »Do Šentvida se bom peljala!« . . . Potem pa je to prepustila naključju in je bila njena nenadna sreča tem večja.

S slavnostnega prostora je daleč po Ljubljani odmevalo vzklikanje, petje, igranje godb, rezko so odjeknile salve, spet so se oglasili topovi, nad mestom pa je pod zlatim jesenskim soncem brnela eskadrila zelenih vojnih letal — in ves ta zanosni šum se je spajal v simfonijo prisrčnega navdušenja, ki je po valovih etra zajemalo tudi vsa ona slovenska srca, ki niso mogla priti v Ljubljano.

Zavesa je padla. V sijajo zlatega rojstnega dne mladega kralja stoji pred nami za vse čase mogočni lik nesmrtnega Viteškega kralja.

Ko je padla zavesa...

Vlaki prihajajo, trume se zbirajo

Redki so dnevi, ko delovno ljudstvo odlaga motike, srpe in delovno obleko in se v trumah odpravlja na romanje. Redki so dnevi, ko toliko ljudi odhaja s svojih domov in se v gostih procesijah napravlja iz vasi na železniške postaje. Praznik, ki jih v tolikem številu izvabi s polja in iz delavnic, mora biti zares velik praznik. Delovni človek ne zapravlja rad časa s praznim pohajkovanjem in vse te nepregledne množice ljudi, ki so se od vseh strani zgrnile v Ljubljano, vse to so v veliki večini naši slovenski delovni ljudje. Ni je bilo vasice daleč tam ob severni in vzhodni meji, ni ga bilo trga in mesteca, kjer ne bi bilo človeka, ki ne bi te dni pomislil: »V Ljubljano moram, šel bom pogledat, kako bodo našemu mrtvemu kralju postavili spomenik!« Ni je bilo železniške postaje širom Slovenije, kjer ne bi gruče romarjev nestrpno pričakovale prihoda vlaka, s katerim se bodo odpeljale proti prestolnici . . .

Vrvež na kolodvoru

Prišli so, kakršni so: v svojih oblekah, ki niso povsem nove, z majhnimi zavežljaji v rokah, ki jim je delo v dolgih letih izpisalo dlani s svojo posebno pisavo, prihajali so v sokolskih krojih, v narodnih nošah, gasilci z odlikovanji, ki so jih bili prislužili, z veseljem, da bodo lahko videli Ljubljano v enem njenih največjih trenutkov, da bodo lahko pripovedovali svojim otrokom in vnukom: »Bil sem tam, ko so našemu mrtvemu kralju postavljali spomenik . . .«

To noč Ljubljana ni spala tako, kakor druge noči. Njeno utripanje je bilo nemirno in mnogo rok je bilo zaposlenih skoraj vso noč, da bi bilo zjutraj vse v redu. In potem so ob šesti uri zagrmeli topovi in naznanili, da je nastal dan, dan, ki ga Ljubljana ne bo nikoli pozabila. Trije vlaki so z naglico drveli proti Ljubljani. Za kratke minute so se ustavljali na postajah med polji in pobirali nove druče ljudi in spet hiteli dalje. Vlak s Štajerske, vlak z Gorenjske in vlak z Dolenjske je nosil prve romarje, polne nemira in pričakovanja. Niso imeli vsi prostora, da bi sedeli. Stali so po hodnikih in potrpežljivo gledali, kako vlak žre kilometre in kako beže mimo njih polja in gozdovi in travniki, — kraji, ki so jih morda prvič in poslednjič v življenju videli. Mnogi so prihajali od daleč, od najbolj oddaljenih vasi in trgov in mest.

Vlak za vlakom

Bile so zgodnje jutrnje ure, ko so se drug za drugim na ljubljanskem peronu ustavili vlaki in so se z njih vsule prve množice romarjev. Peron je oživel. Nikdar se na tem kolodvoru ni mešalo tolikšno število najrazličnejših govoric in narečij kakor današnje jutro. Kakor morje so zavalovale množice in se vsule proti izhodu. Sokoli, gasilci, mladina, postarana kmečka mati, ki ni še nikoli videla Ljubljane, gospa v lepi gorenjski narodni noši s šopkom nagelinov, skupina šolskih otrok, skuštranih in neprespanih, sto, tisoč ljudi. In vsi so prišli z eno mislijo: da se poklonijo mrtvemu kralju.

Prihajali so novi vlaki. Dolg vlak iz Kamnika, iz Kranja, iz Murske Sobote, iz Novega mesta, z Vrhnike... Vedno več posetnikov je izstopalo, vedno gostejše so bile množice, ki so se izlivale proti izhodu. Vlaki so se premikali, se ustavljali, piskali. Železničarji so mahali z rdečimi zastavicami, tekali med vagoni in vlaki, odgovarjali na sto vprašanj hkrati, urejali promet.

Tu se je zbrala gruča Sokolov okoli svojega prapora, tam so se klicali gasilci, sorodniki, znanci, ki so se bali, da se ne izgube v gneči, a pred peronom je čakala množica Ljubljančanov.

Do osme ure zjutraj je izstopilo samo na glavnem kolodvoru blizu štiri tisoč posetnikov. Novi tisoči pa so še prihajali, vsako uro iz vseh smeri.

Nikdar ni bila Ljubljana lepše odeta v zastave kakor to jutro, ko je sprejemala tisoče gostov. Po Miklošičevi, po Tyrševi, Kolodvorski, po vseh ulicah, ki vodijo proti Zvezdi, so hitele množice ljudi. Vse jutranje ure je trajala nepretrgana procesija teh, ki so imeli pred seboj samo eno pot: k Zvezdi! Rdeče, bele, modre čepice, rdeče bluze, vse to se je mešalo pred kolodvorom v pisani množici in se nato razlivalo po ulicah, mimo trgovin, mimo izložbenih oken, ki so jih krasili kipi pokojnega kralja.

Tramvaji, ki so hiteli drug za drugim, so bili polni ljudi. Avtobusi, ki so prihajali po Tyrševi cesti, so prinašali stotine posetnikov iz okolice Ljubljane.

Zbor gasilcev

Po Miklošičevi cesti je hitela četa Sokolov z godbo. Hiteli so ljudje, ki so prinesli vence in šopke rož za mrtvega kralja. Pred Mestnim domom na Krekovem trgu pa so se vse jutro zbirali ljubljanski gasilci. Od vseh strani so korakale proti Mestnemu domu čete gasilcev s prapori, v svečanih temnomodrih in v zelenih letnih oblekah. Zbirali so se gasilski veterani, ki so jim krasila prsi nešteta odlikovanja, poleg njih pa mladi gasilski naraščaj obojega spola. Pred deveto uro je bil ves Krekov trg nabito poln. In deset minut nato je že korakala po cesti proti tromostju dolga, strumna vrsta gasilcev pod vodstvom gasilskega inšpektorja inž. Franca Dolenca. Čez tisoč članov gasilcev je korakalo proti Zvezdi in za njimi so se zgrinjale množice, ki so si hotele poiskati prostor na trgu, ki je bil danes mnogo pretesen, da bi našli na njem prostora vsi, ki so uro za uro romali proti Zvezdi.

Proti deseti uri so prihajali z vseh treh kolodvorov novi tisoči posetnikov. Vlaki so prihajali z zamudo, prisopihali so posebni in redni vlaki, drug za drugim, vse prve dopoldanske ure. Ljubljana je sprejemala goste, odeta v brezštevila trobojnic, slavnostna in srečna. Slovenska prestolnica je sprejemala ljudi, ki jih malokdaj vidi na svojih ulicah, tisoče ljudi, ki so prihiteli s prapori, z venci, s svojo ljubeznijo do mrtvega in živega kralja, ki so ju oba imeli danes v svoji sredini, jima vzklikali in znova krepko prisegli zvestobo.

Zbor in pohod Sokolstva

Zborovalni prostor za sokolstvo, letno telovadišče Sokola Ljubljane, se je pričel polniti kmalu po 7. uri zjutraj, ko so prihajali prvi oddelki Sokolov z deželе. Kljub jesensko meglenemu vremenu je bilo razpoloženje zbirajočih se sokolskih množic najboljše. Živahno so se pozdravljali med seboj stari znanci, ki so prihiteli v ponosnih sokolskih krojih iz vse Slovenije, da prisostvujejo odkritju spomenika največjemu prijatelju in zaščitniku sokolstva, Viteškemu kralju. Bolj in bolj se je polnilo letno telovadišče. Na licih vseh je sevalo praznično razpoloženje, ki ga je še krepilo neumorno igranje sokolskih godb. Malo pred 8. uro je pričel urejati načelnik ljubljanske sokolske župe tisočglavo sokolsko družino v pohodne kolone.

Pozdrav kralju in zastavi

Ob 8.45 je zadonelo preko telovadišča povelje »Mirno!« Tisočglava sokolska množica se je vzravnala v togem pozoru. Počasi se je jela dvigati državna trobojnica na visoki drog in je zanosno zavihrala v mlado jutro. Prvi žarki sonca so prebili megleno kopreno in oblili s svojim zlatim sijem našo jugoslovensko trobojnico.

Na oder je stopil župni načelnik Stane Pirc in s krepkim glasom prečital poslanico Saveza Sokola kraljevine Jugoslavije jugoslovenskim Sokolom ob 17. obletnici prvega starešine Sokola Nj. Vel. kralja Petra II. Zbrano so poslušale sokolske množice besede sokolskega vodstva, prežete ene same vere, ljubezni in zvestobe do kralja, države in naroda. Po prečitanju poslanice je članstvo trikrat pozdravilo z enodušnim »Zdravo!« svojega starešino in simbol naše neodvisnosti in svobode — državno zastavo. Med igranjem državne himne se je zastava spet počasi spuščala z droga proti zemlji.

Pohod na Kongresni trg

Nekaj minut po 9. uri je krenila sokolska povorka s telovadišča proti Kongresnem trgu. Na čelu povorke je korakal župni načelnik Stane Pirc, ki je vodil celokupni današnji nastop sokolstva. Župnemu načelniku je sledila državna zastava s častno stražo dveh Sokolov s sablama. Za njo je korakala častna četa jugoslovenskega sokolstva z župno zastavo ljubljanske sokolske župe, darom kralja Petra II., in z zastavo članic Sokola kraljevine Jugoslavije, ki jo je podarila jugoslovenskim Sokolicam kraljica Marija. Ponosno se je blestel v mladem jutru napis na zastavi naših Sokolic: »Hranit ćemo tiče sokoliće, naše pleme poginiti neće.« Častno četo so tvorili starejši in mlajši Sokoli, povezani v eno kot simbol sokolskega dela, ki sega iz rodu v rod in ki ne bo zastalo, dokler bo bilo v tej zemlji vsaj še eno jugoslovensko srcé.

Med igranjem sokolske godbe Sokola I. se sledili venci slovenskih sokolskih župa, ki jih bo slovensko sokolstvo položilo na spomenik velikega kralja in Sokola. Za venci so korakali zastavonoše petih župnih praporov sokolskih župa Ljubljana, Kranj, Novo mesto, Celje in Maribor. Vsi ozaljšani z lipovimi venci, simboli slovanstva. Za župnimi prapori so se razvrstili zastopniki sokolskih župa. Med njimi smo opazili za celjsko župo dr. Milka Hrašovca, za kranjsko nezlomljivega Jako Špicarja, za ljub-

Nadaljevanje na 2. str.

ljansko Staneta Flegarja in Slapničarja, za novomeško dr. Škulja, za mariborsko dr. Goriška in Špesa. Savez Sokola kraljevine Jugoslavije pa je zastopal Verij Švajger.

Za sokolskimi voditelji je strumno korakala četa sokolskih praporov, ki jih je bilo okoli 60. Veselo so vihrali zopet enkrat po ljubljanskih ulicah stari, častitljivi simboli narodne borbe in jugoslovenske misli. Barve so se prelivale v soncu kot pesem mladosti, poguma in življenjske radosti. Preko vsega pa je žarela rdeča temeljna barva sokolskih praporov, barva ljubezni in žrtvovanja za velike cilje. Med prapori so vihrale zastave, ki so jih poklonili našim Sokolom kralj Aleksander, kraljica Marija in kralj Peter II. Po njihovih potrskih sinjih trakovih smo jih oddaleč spoznali. In človeku je bilo, da bi poljubil prapor Sokola IV., ki mu je kumoval naš veliki kralj Mučenik, Ljubljenec Sokolstva.

Zaključek čete sokolskih praporov je tvorila petorica naraščajskih praporov, povezanih v eno z gmoto starih sokolskih svetinj kot znamenje povezanosti sokolske mladosti s sokolsko preteklostjo. Za prapori je stopala četica ruskih Sokolov s svojo zastavo in vencem, ki ga bodo poklonili pokojnemu kralju, ki je bil toliki prijatelj velike Rusije in mogočnega ruskega naroda.

Sokolski bataljoni

Za prapori se je pričela vlivati preko Bleiweisove ceste reka sokolskih srajc. Četa za četo je korakala mirno in disciplinirano po ljubljanskih ulicah. V sokolskih kolonah so bili zastopniki naših Sokolov iz kočate Gorenjske, Kraške, Notranjske, lepe Dolenjske. Zaostali tudi niso rdeči bratje iz naših rudarskih revirjev, Savinjske doline, močno so bili zastopani Sokoli iz mariborske župe. Vsi so bili pomešani v eno sokolsko družino, prežeto z eno samo mislijo: pokloniti se manom velikega kralja in manifestirati za misel, ki jo je on postavil sokolstvu za misel vodiljo. Krepko so odmevali koraki sokolskih bataljonov po ljubljanskih ulicah, ki so bile zaradi zgodnjih jutranjih ur še prilično prazne. Korake članskih sokolskih vrst v krojih je poživljala neumorna sokolska jeseniška godba, za katero so sledile po kratkem presledku članice v krojih, tem pa so sledile sokolske sestre v civilu. V njihovih vrstah smo videli naša dekleta, matere in žene, ki so korakale družno v skupnih vrstah, da še enkrat posvedočijo svojo ljubezen do kralja. Za četami sokolskih članic v civilu so sledili oddelki članov Sokolov v civilu. Najsi niso bili fantje in možje v slavnostnih krojih, vendar so korakali s prav tako odmerjenim in odločnim korakom in krepkim nastopom kakor njihovi bratje v slavnostnih krojih.

Sokolska povorka je korakala z letnega telovadišča mimo velesejma po Gosposvetski in Bleiweisovi cesti na Rimsko cesto, od tam preko Napoleonovega trga in Gosposke ulice na Kongresni trg, kjer se je oddelila častna četa ter odkorakala proti spomeniku sv. Trojice, kjer je pričakovala prihod Nj. Vel. kralja Petra II. in kneza namestnika Pavla ter kneginje Olge. Ostale sokolske trume so se razvrstile v prostoru med Vegovo ulico, univerzo in kinom Matico.

Skoraj istočasno so krenili s Stadiona oddelki slovenskih fantov in deklet in se pomikali skozi mesto na slavnostni prostor, da izpopolnijo pestri živi mozaik.

Kralj in člani dinastije

Že v zgodnjih dopoldanskih urah se je kakor blisk raznesla po mestu vest, da se pripelje kralj k odkritju spomenika. Okoli desete ure je stala vzdolž Celovške ulice obakraj ceste množica ljudi in nestrpno pričakovala prihod mladega kralja. Vsa Šiška, kolikor je ni bilo v mestu, je tvorila vzdolž Celovške ceste nepretrgan špalir. Množice so se zbirale tudi v Tivoliju in pred Narodnim domom ter sploh povsod, kjer so lahko upale, da bodo vsaj od daleč uzrle kraljev avto. Pred pravoslavno cerkvijo, kamor je bil kralj najprej namenjen, je stala častna četa 40 pešpolka z godbo. Pred cerkvijo so bili zbrani minister dvora Milan Antić, komandant divizije Dragoslav Stefanović, general Kukavičić, adjutant Nj. Vel. kraljice Marije polkovnik Branko Pogačnik, upravnik mesta Beograda Dragomir Drinčić, prosvetni minister dr. Korošec, ban dr. Marko Natlačen, župan dr. Jure Adlešič, predsednik pravoslavne občine prof. Jurković, vsi naši najvišji banske uprave in številni drugi predstavniki civilnih in vojaških oblasti.

Malo pred pol enajsto uro je vojaška godba zaigrala himno, množica vzdolž Celovške ceste pa je že vzklikala kralju, ki je zavil na Bleiweisovo cesto. Počasi je privozil pred cerkev prvi avto z modro zastavico s kraljevim grbom. Iz njega je izstopila kneginja Olga s svojima sinoma, kneževičem Aleksandrom in malim Nikolajem. Kneginjo Olgo je pozdravil ban dr. Natlačen. Takoj nato je zavil pred cerkev drugi avto v katerem sta se peljala Nj. Vel. kralj Peter II., oblečen v modro vojaško uniformo letalskega podporočnika, in Nj. Vis. knez namestnik Pavle. V tretjem avtomobilu so se pripeljali člani vojaškega in civilnega kraljevskega doma z armijskim generalom, kraljevim guvernerjem g. Kosićem. Nj. Vel. kralja Petra II. in princa Pavla je na stopnicah cerkve pozdravil ban dr. Natlačen, nato pa so se med vzklikanjem množic vsi podali v cerkev, kjer je kralj prisostvoval bogoslužju, ki ga je opravil g. protojerej Bogdan Matković.

Služba božja je trajala petnajst minut. Nato se je Nj. Vel. kralj s svojim spremstvom odpeljal po Bleiweisovi in Erjavčevi cesti proti Zvezdi, kjer ga je čakala dolžnost, da odkrije spomenik svojega blagopokojnega očeta. Množice, ki so stale vzdolž ulic, po katerih se je pelial kralj, so mu navdušeno vzklikale. V Gradišču so vozili avtomobili skozi špalir vojakov. Pogled na Kongresni trg je bil veličasten in ovacijam skoraj da ni bilo kraja.

Svečano odkritje spomenika

številni predstavniki

Okrog spomenika, ki je še zavit v draperije v nacionalnih barvah, že izdal veličino umetnikove zamisli, so se že na vse zgodaj začela zbirati odposlanstva številnih nacionalnih društev, organizacij in korporacij. Goste so pozdravljali člani ožjega odbora za postavitev spomenika s predsednikom dr. Pipenbacherjem na čelu, ki so imeli ves dopoldan polne roke skrbnega dela. Reditelji so bili na mestu, a posamezne kotičke na robu trga so zasedle edinice samaritanov in samaritank Rdečega križa, katerih navzočnost je bila pozneje tudi nekajkrat potrebna, saj se je na trgu poleg tisočglave množice odraslega občinstva zbrala skoraj nič manjša armada šolske mladine. Poleg predstavnikov civilnih oblastev in vojske — med drugimi so bili prisotni upravnik dvora divizijski general Leko, komandant štaba za utrjevanje divizijski general Rupnik s svojim pomočnikom generalom Opačićem, brigadni general Janež, zastopnik komandanta žandarmerije polkovnik Barle — so prišli na slavje predsednik Zveze jugoslovenskih vojnih dobrovoljcev, slepi podpolkovnik Lujo Lovrić s predsednikom ljubljanskega pododbora prof. Jerasom, podpredsednik Združenja rezervnih oficirjev podpolkovnik inž. Bogdanović iz Beograda s predsednikom ljubljanskega pododbora inž. Bevcem, predsednik Legije koroških borcev polkovnik Andrejka in predstavniki Zveze slovenskih bojevnikov. Medtem ko sta ban in predsednik mestne občine prišla šele pozneje v spremstvu Nj. Vel. kralja Petra II. in Nj. Vis. kneza namestnika Pavla s knežjo družino, so se že zdavnaj pred pričetkom svečanosti zbrali na častnem mestu škof dr. Rožman z generalnim vikarjem Nadrahom, predsednika Akademije znanosti in umetnosti univ. prof. dr. Nachtigal, rektor univerze kralja Aleksandra dr. Slavič z dekani fakultet, zastopnik mestne občine beograjske mestni senator Kosta Savatijević in upravnik mesta Beograda Drinčić, bivši ministri dr. Kramer in Pucelj, in dr. Novak, bivši senator dr. Gregorin, univ. prof. dr. Dolenc in univ. prof. dr. Sajovic, apelacijski sodnik Lajovic, predsed. Zdravniške zbornice primarij dr Meršol, predsednik odvetniške zbornice dr. Žirovnik in dr. Urbanc, predsednik notarske zbornice dr. Kreveli in dr. Puhar predsednik inženjerske zbornice inž. Pirkmajer, predsednik lekarnarske zbornice magister Leustik, komisar zbornice za TOI ravnatelj Tosti s tajnikom dr Plessom, predsednik Zveze kulturnih društev ravnatelj Jeran in tajnik Verbič, predsednik Narodne galerije dr. Windischer in upravnik Zorman, predsednik Društva slovenskih likovnih umetnikov prof. Saša Šantel s tajnikom prof. Šubicem, predsednik »Lade« prof. Ivan Vavpotič, zastopnik Francoskega instituta prof. Jaklič predsednik Vodnikove družbe ravnatelj Pustoslemšek s tajnikom prof. dr. Karlinom, za JNU Stanko Virant, dr. Ahčin in Borko, predsednik Zveze jugoslovenskih naprednih starešin prof. dr. Zalokar, predsednica Jugoslovenske ženske zveze gospa Minka Govekarjeva, podpredsednica glavnega odbora »Društva kneginje Zorke Koka Lazarevićeve iz Beograda pa gospe Grasellijeva, Desanka Knezova in Verčonova za ljubljanski pododbor, zastopnice Kola jugoslovenskih sester Šubičeva, Šantlova in Žirovnikova, predsednik Jugoslovenskega profesorskega društva Grafenauer s tajnikom prof. dr. Novakom, predsednik ljubljanske sekcije Jugoslovenskega učiteljskega združenja Kumelj s tajnikom Supančičem, zastopniki Združenja inženjerjev univ. prof. Pehani, inž. Rus, inž. Kham, zast. Zveze trgovskih združenj Pintar in Fabiani ter Združenja trgovcev Lukić, Šmuc, Mravljak in Meden, predsednik Zveze gostilničarskih združenj Majcen, Zupan in Dolničar, predsednik Obrtniškega društva Rebek, predsednik Društva jugoslovenskih obrtnikov Pičman, predsednik CMD inž. Mačkovšek s tajnikom ravnateljem Grudnom in direktorjem Dolarjem, zastopniki banovinskega odbora RK podpredsednik dr. Fettich, podpredsednik ravnatelj Hočevar in tajnik Skalar, predsednik oblastnega odbora JS dr. Pirkmajer, predsednik SPD dr. Pretnar, dr. Vrtačnik in Burger, predsednik Narodne strokovne zveze Juvan, predsednik Združenja gledaliških igralcev Drenovec s tajnikom Janom, zastopnika JB-lige tajnik Bučar in Janko Lajovic, predsednik Ruske Matice univ. prof. dr. Spektorski, predsednik Češke Obce Ryška, zastopnik »Soče« Sfiligoj, predsednik Društva rezervnih podoficirjev Guček s tajnikom Lobodo, bivši mariborski župan dr. Lipold, predsednik Gasilske zajednice dr. Kodre in še dolga vrsta predstavnikov organizacij in korporacij.

Seveda je prazniku svojega velikega dela prisostvoval tudi kipar Lojze Dolinar. Stal je v bližini spomenika, kjer so mu številni predstavniki po odkritju toplo čestitali. Spomeniški odbor je prejel nekatere brzojavke. Tako je g. minister vojske in mornarice, armijski general Nedić brzojavil kratko in pomembno: **»Slava velikemu kralju, očetu domovine. Hvala nosilcem državne ideje! Minister general Nedić.«**

Borci, dobrovoljci, mladina

Človeku, ki je gledal, kako so skupine posameznih društev in organizacij prihajale na trg, se je nudila redka prilika motriti mnogolikost našega narodnega življenja. Med prihajajočimi se je iznenada pojavil sam zase velik močan človek v tradicionalni srbski domači obleki, v šubari in opankah, a prsi so mu bile pokrite z zlatimi in srebrnimi odlikovanji: star borec za svobodo. Morda se je z Viteškim kraljem pa morda še pod njegovim očetom boril na raznih balkanskih frontah za pravične mejnike naše domovine.

Ni pa bilo bolj pretesljivega prizora od prihoda skupine naših vojnih dobrovoljcev. Na čelu z zastavo, za njo stari goreči borec za svobodo predsednik osrednjega odbora, slepi podpolkovnik Lujo *Lovrič*, ki ga je pod pazduho vodil predsednik ljubljanskega pododbora prof. Jeras, za njima pa se je zvrstila še lepa kolona starih, prekaljenih borcev. Bili so v civilu — samo predsednik Lovrič je nosil podpolkovniško uniformo — in na obrazu in po obleki si lahko razpoznal, da so to po večini preprosti, skromni ljudje, delavci, kmetje, uradniki, mali podjetniki. Tvegali so glave, ko so se šli na stran bratov Srbov bit za uničenje tisočletnega jarma a kakor so šli v borbo in smrt iz čiste privrženosti nacionalni ideji, brez računa na plačilo, tako po večini tudi do danes niso izterjali kakšne nagrade od osvobojene domovine. Možje, ki so to zemljo nekoč iztrgali iz suženjstva in ki so tudi danes še zmerom pripravljeni, da se gredo zanjo bit, ne da bi vpraševali čemu in po čim...

Na levi strani spomenika je malo pred prihodom Nj. Vel. kralja s spremstvom iznenada nastal nekakšen nered. Tam je bil razvrščen del odposlanstev z venci, da jih po odkritju polože pred spomenik. Na lepem se je vrsta pretrgala in na enem najčastnejših mest se je razkošatila skupina otrok dečkov in deklic, v preprostih skoraj nič prazničnih oblekah. Stražniki in reditelji so prihiteli na kupa ko so izvedeli, za kaj gre, so mirno pristali na kršitev reda. Bili so to otroci naših rudarjev iz Porurja, ki jih je privedla v domovino na letovanje njihova učiteljica gdč. Marija *Ažmanova*. Fantje zadnji čas bivakirajo pod Stolom, dekleta domujejo v Bokalcah. Ko so izvedeli za slavje v Ljubljani, so si zaželeli, da vse to pogledajo od blizu. In bil je v resnici občudovanja vreden prizor, ko je malo pozneje prišel mladi vladar s svojim spremstvom in so ti otroci od onkraj meje skoraj iz oči v oči zrli svojega kralja. Z njimi sta bila složna voditelja naših rojakov na nemškem zapadu gg. Pavle Bolha in Ivan Lindič.

Otroci so pa tudi v resnici imeli danes največji praznik. Dolge ure so stali v špalirju in čakali, a ko so pribrzeli avtomobili s kraljem in njegovim spremstvom, je bilo za njihova srca bogato poplačano čakanje. Ker je bil prihod Nj. Vel. kralja najavljen šele v zadnjem trenutku, prireditelji zanj niso mogli pripraviti vzvišene tribune, da bi vsa množica zbrana na trgu lahko videla vladarja. Mali šolarčki, postavljeni za steno hrbtov odraslega občinstva, pa le niso mogli vzdržati, da bi bili v tako neposredni bližini ljubljenega vladarja pa da ga ne bi videli iz oči v oči. Kordon, ki je bil čvrsto sklenjen na obeh straneh spomenika do betoniranega dela trga, je očitno najrahlejši tam, kjer so bili zbrani gospodje od odbora. Na lepem se je začela vrsta odpirati, skozi steno črnih oblek in cilindrov so začele kukati kodraste glavice malčkov in kmalu se je priborilo toliko drobiža na slavnostni prostor, da je že grozila nevarnost, da bo mladina slavnostno razpoloženje prireditelјev izrinila v ozadje in sama ostala s svojim kraljem. Reditelji in policija so morali stopiti na noge, da so kuštrave radovednže potisnili nazaj in obnovili red. Toda roko na srce: čigav je mladi kralj bolj kakor mladine?

Sprejem kralja in dvora

Na vsako stran spomenika se je postavilo 17 praporov vseh osrednjih odborov organizacij, viteških, pevskih in kulturnih. Tako so levo stran spomenika okrasili prapori: vojnih dobrovoljcev Leg je koroških in Maistrovih borcev, šest praporov sokolskih žup in zastava kraljice Marije, prapor Gasilske zajednice, Ruskega Sokola, Ljubljanskega strelskega okrožja, združenih železniških organizacij, pevskega društva »Lire« iz Kamnika, zastave Narodnih čitalnic iz Ljubljane, Kamnika, Šiške, zastava Bralnega društva iz Tržiča in zastava Dravske skavtske župe. Na desni strani spomenika pa so se postavile zastavonoše s prapori Združenja rezervnih oficirjev, Jadranske straže, Narodne strokovne zveze, Društva »Soče«-matice, Delavskega prosvetnega društva »Tabor« in prapori Zveze katoliških fantov in deklet.

Pet minut pred 11. uro je godba na gornjem delu trga zaigrala kraljevsko himno. V smeri od Gradišča je prišel val navdušenega vzklikanja in pribrzela je vrsta avtomobilov, ki so se drug za drugim ustavili na cestišču pred spomenikom. Drug za drugim so visoki gostje izstopili iz vozov Nj. Vel. kralj Peter II. v uniformi letalskega podporočnika, ki mlademu kralju v resnici odlično pristoji, Nj. Vis. knez namestnik Pavle s kneginjo Olgo in kneževičema Aleksandrom in Nikolajem. Ves Kongresni trg se je zazibal od navdušenega pozdravljanja, a k Nj. Vel. kralju je pristopil predsednik odbora dr. Pipenbacher in mu izrekel naslednjo dobrodošlico:

— Vaše kraljevsko Veličanstvo. V imenu odbora za postavitev spomenika Nj. Vel. kralju Aleksandru I. Uedinitelju, Vaše Veličanstvo vdano, iskreno in prisrčno pozdravljam kot predsednik tega odbora.

Besede so obnemele sredi viharnega vzklikanja ko sta si kralj in predsednik stisnila roko v pozdrav. Po rdeči preprogi, ki je bila položena od spomenika do polovice prostora pred njim, je mladi kralj z ostalimi člani kraljevske hiše in svojim spremstvom odšel do velike perzijske preproge na desni strani spomenika, kjer je bil pripravljen prostor za visoke goste. Teh nekaj korakov, ki jih je vladar storil po Zvezdi, ga je ves čas spremljalo navdušeno vzklikanje množice in mahanje z robčki. Tajnik odbora, generalni tajnik TPD Pogačnik in blagajnik inž. Bevc sta kralju, knezu, kneginji in kneževičema pripela na prsi slavnostne znake, med tem pa je množica vzklikala brez konca in kraja, a z zvonko jasnostjo so se prebijali v ospredje glasovi mladine. Na nebu je zabrnelo pet bombnikov najmodernejšega tipa, ki so v obliki klina nekajkrat preleteli trg, da so se spuščali zmerom niže in niže, mrtvemu in živemu kralju v pozdrav, pevski zbor pa je ubrano zapel Venturinijevega »Matjaža«.

Tisočglava množica se je odzvala govornikovemu pozivu in ves trg je odmeval od gromkih klicev: Slava! Pevski zbor pa je v mogočni zbranosti zapel državno himno. Nato je predsednik nadaljeval:

Govor predsednika dr. Pipenbacherja

Dne 9. oktobra leta 1934. popoldne je pretresla srca vseh Jugoslovenov in njihovih prijateljev strašna vest, da je v Marseju ustavila za večno utrip plemenitega srca od svojega naroda oboževanega Kralja mironosca morilčeva krogla. Naš Kralj je izdihnil svojo veliko dušo v trenutku, ko je nameraval zasigurati svoji zemlji trajen mir. Njegova smrt je največja nesreča, ki je mogla zadeti Jugoslavijo.

Blagopokojnega Kralja so dičile sijajne lastnosti, ki jih je pokazal kot vojak in komandant v svetovni vojni v isti meri, kakor je posvedočil svojega genija kot vladar in narodni vodja. Hrabrost, neustrašenost, odločnost v ukrepih, hitro spoznanje borbe in vojne situacije, prisotnost duha v najtežjih prilikah, neumorna vztrajnost, požrtvovalnost in neomajna ljubezen do vojnih drugov od najvišjih do najnižjih, te vrline so Ga krasile že v balkanski vojni. V svetovni vojni je srbska vojska pod Njegovim vodstvom dosegla vrhunec svoje slave. Zmage na Ceru, Jadru in Rudniku so zadivile ves svet. Po umiku skozi Albanijo se je napotil k evropskim zaveznikom in izposloval ojačenje vojnih sredstev. Srbska vojska se pojavi na solunski fronti in izvojuje, podprta od jugoslovenskih dobrovoljcev, po junaških borbah slavne zmage in osvobodi Srbijo. Vzajemna ljubezen komandanta in vojakov je rodila čudesa junaštva in nesmrtnih podvigov. Vojaki so Ga ljubili in nosili v svojih srcih ter bili prepričani, da jih, kadar jih vodi On, vodi Bog, in da je božja milost in pomoč poleg njih.

Prvega decembra 1918. leta je bila proglašena združitev srbske, hrvatske in slovenske zemlje v kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev. Tega velikega dne, začetka skupne zgodovine našega troimenega naroda, globoko in za vedno vrezanega v dušo in srca vseh iskrenih Jugoslovanov kot najsvečanejšega narodnega in državnega praznika se bomo vedno spominjali s hvaležnostjo do onih junakov, ki so s svojim življenjem, krvjo in kostmi položili temelj našemu skupnemu domu. Kraljeva duša je izgovorila 3. oktobra leta 1929. besedo Jugoslavija, edino pravo ime, ki izraža duhovno edinstvo treh bratov, dočim je značilo prejšnje le mehanično edinstvo.

V svojem zgodovinskem manifestu 6. januarja 1929. je Kralj dejal:

»Moja sveta dolžnost je, da z vsemi sredstvi čuvam državno in narodno edinstvo. Čuvati edinstvo naroda in celino države, to je najvišji cilj moje vladavine, a to mora biti tudi najvišji zakon za mene in za vsakega. To mi nalaga moja odgovornost pred narodom in zgodovino. To mi nalaga ljubezen do domovine in pieteta do brezštevilnih dragocenih žrtev, ki so padle za visoke ideale.«

Plemenito seme, ki ga je položil navdušeni Slovan in goreči mirotvorec, blagopokojni Kralj v skrbno zrahljano brazdo jugoslovenske njive, je vzkalilo in obrodilo najžlahtnejši sad. Narod Jugoslavije in bolgarski brat sta se, pozabivši nebratska čustva in dejanja preteklosti, objela in sklenila večno prijateljstvo. Vsakemu jugoslovenskemu patriotu je prekipevalo ob začetku srečne razvojne dobe obeh držav slovansko srce čistega navdušenja, radosti in najglobljega hvaležnosti.

Kralj Aleksander se bo stavil v vrsto velikanov svojega naroda, poleg Nemanje in Dušana, cara Lazarja in Vodje Karadjordja.

Kot vladar in državnik bo ostal v zgodovini jugoslovenskega naroda zapisan z zlatimi črkami, njegovo ime bo blestelo med najmenitnejšimi vladarji in velikimi evropskimi državniki. Zato ga kot največjega Kralja slavi in objokuje ves njegov narod, a Evropa bo slavila njegov spomin kot največjega pobornika miru, tako potrebnega celemu svetu.

Zadnji šepet plemenite kraljeve duše je izrazil brezmejno ljubezen in skrb za narod in državo z besedami: »Čuvajte mi Jugoslavijo!« In to zadnjo željo velikega Vladarja moramo spoštovati pri vseh svojih mislih, čustvih, željah in dejanjih. Naša sveta naloga je, da ojačimo in dvignemo narodno zavest, da napojimo narod z duhom junaštva in mučeništva, to je tisto silo, ki dela čudeže, ki pretvarja poedince in skupine in cele narode v neustrašene borce in junake. In tako bomo z ljubeznijo in hvaležnostjo v srcu govorili: »Veliki Kralj in vodja! Nisi ves umrl. Tvojim plemenitim delom je usojena večnost. Tvoj zgled pa bo vedno navdajal vse iskrene Jugoslovane s pogumom in trdno voljo očuvati in okrepiti to, kar si ustvaril Ti. V njihovih srcih je postavljen Tvoj spomenik trajnejši od brona. V svoji veliki duši usliši našo prošnjo, da nas in sledeče generacije Tvoj nesmrtni Genij popelje v raj blagostanja, moči in veličine naše drage, lepe Jugoslavije.

Spoštovani zbor!

Vdanost, zvestoba, hvaležnost in brezprimerna ljubezen do svojega tako tragično preminulega Kralja so zahtevale vidnega izraza in dokaza omenjenih lastnosti. In tako so nastale v plemeniti tekmi brezštevilne kulturne in humane ustanove ter likovni Kraljevi spomeniki. In danes odkrivamo v beli Ljubljani Kraljev spomenik, katerega je želel in postavil ves narod. Padi zavesa, da vidimo spomenik našega Viteškega Kralja Aleksandra I. Uedinitelja.

Prosim Vaše Kraljevsko Veličanstvo, da odkrije spomenik.

Mladi kralj je odkril spomenik svojega očeta

Mladi kralj je pristopil in potegnil za vrvico. Ogromna državna trobojnica, ki je prej zakrivala spomenik, se je razgrnila in kraljev lik se je pokazal v vsej svoji veličastni silovistosti in lepoti. Z Gradu so odjeknili topovski streli, oddelek vojske na trgu je oddal trikratno salvo. Nato je predsednik vnovič povzel:

Spoštovani zbor!

Pri tej svečani priliki se združujejo naše misli okrog Njeg. Veličanstva kralja Petra II., ki je nada in ljubljenec vsega jugoslovenskega naroda, ki se pod skrbnim okriljem Svoje vzvišene kraljice — matere pripravlja na velepomemben trenutek, ko bo prevzel dediščino svojih slavnih prednikov v svoje roke in ki naj okičen z izrednimi vrlinami svojega herojskega očeta, ohrani in veča slavo in veličino Jugoslavije in kraljevskega doma Karadjordjevićev. S to željo v srcu kličemo:

»Naj živi Njegovo Veličanstvo Kralj Peter II. Naj živi slavni in junaški dom Karadjordjevićev!

Naj večno živi v moči in slavi uedinjenja in nedeljena lepa naša kraljevina Jugoslavija!«

Polagam v imenu odbora za postavitev spomenika Viteškemu Kralju Aleksandru I. Zedinitelju venec in prosim gospoda predsednika občine, da prevzame spomenik v last in varstvo mestne občine ljubljanske.

Godba je zaigrala »Bože pravde«.

Sokolsko društvo Zagorje ob Savi

bo odkrilo spomenik blagopokojnega Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja v nedeljo 8. septembra t. l. v okviru svoje 50-letnice. — Ob 3. popoldne telovadni nastop. — Vabi vsa bratska sokolska društva, člane in ostalo občinstvo k obilni udeležbi.

Preproge
Zavese
Tapetno blago
LINOLEJ
MANUFAKTURA
F. KS. **SOUVAN**
LJUBLJANA,
MESTNI TRG 24

Pri zlati žili, bolečinah v križu, zastoju krvotoka jeter in nezadostnem izločevanju želodca, nastalih vsled zapeke, se dosežejo vedno odlični uspehi z naravno **»Franz-Josefovo«** grenko vodo. Bolniki radi jemljejo preizkušeno **»Franz-Josefovo«** grenko vodo in jo dobro preneso tudi pri večkratni porabi.

Ogl. reg. S. br. 30474/35.

Z Jesenic

s— Zvočni kino Radio bo predvajal v soboto, nedeljo in ponedeljek ob pol 21. uri, (v nedeljo tudi ob 15. uri) velefilm »Usodna noč« s Polo Negrijevo in Svetislavom Petrovićem v glavnih vlogah. To je zadnji film te slavne tragedke, ki ne bo več nastopala. Med dodatki angleški kulturni film in vojni tednik. — Sledi »Manuela«. (—)

Jutri na Mali Šmarn pridite na
telovadni nastop
SOKOLSKEGA DRUŠTVA VRHNIKA
Po nastopu bo vojaška godba iz Škofje Loke preskrbela za veselo razpoloženje
!

Spomenik v varstvu občine

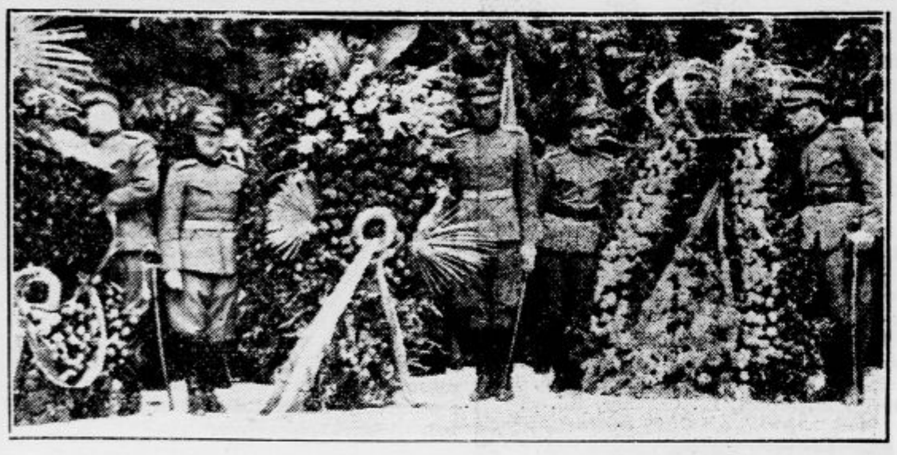

Venca kneza namestnika in mladega kralja

Množice so se komaj zadrževale, da bi zdaj v slavnostnem trenotku čim vidnejše zmanifestirale svoje navdušenje. Takoj nato so prinesli trije častniki veliki kraljevi venec, katerega je mladi kralj sam pomagal prisloniti na čelno stran spomenika. Potem so prinesli velik venec kneza namestnika Pavla, ki ga je tudi sam knez položil zraven kraljevega. Na drugo stran so položili venec ministra vojske.

Po ponovnih dolgotrajnih ovacijah, ki so se širile v širokih valovih navdušenega vzklikanja po vsem Kongresnem trgu v stranske ulice, je stopil na tribuno ljubljanski župan dr. Adlešič ter izpregovoril po pozdravu med drugim:

Spoštljivo prevzemam ta spomenik Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja v last in varstvo mesta Ljubljane in zagotavljam, da si bo mestna občina ljubljanska prizadevala, da bo tudi njegovo okolje njegovi veličini primerno izgrajeno.

Ta spomenik, za katerega so v globoki hvaležnosti zbrali prispevke vsi Slovenci brez razlike, bo stal v osrčju našega me-

Kot simbol vdane hvaležnosti ljubljanskega mesta poklanjam ta venec mestne občine spominu nesmrtnega Viteškega kralja Mučenika.

Zaključil je z vzkliki Viteškemu kralju, kralju Petru II., knezu namestniku Pavlu, vsemu kraljevskemu domu in kraljevini Jugoslaviji.

Gaj vencev ob univerzi pred svečanostjo

Polaganje vencev

Združene godbe so zaigrale državno himno. Nato se je mladi kralj s knezom namestnikom in ostalo kraljevsko družino prisrčno poslovil. Visoki gostje so med špalirjem in navdušenim vzklikanjem množic odšli do Kongresnega trga in stopili v avtomobile. Spremljali so jih do tja vsi zbrani odličniki. Častna vojaška četa je vnovič pozdravila. Nepregledne vrste navdušenih udeležencev iz vseh slojev in vsega našega naroda in vseh zbranih organizacij, so navdušeno vzklikale, dokler niso kraljevi avtomobili izginili za vogalom Gradišča.

Pred spomenikom se je potem odigralo zadnje dejanje svečanosti: polaganje vencev, ki so jih prinašali zastopniki društev in organizacij k spomeniku. Najprej je bil položen banov venec, za tem venec pododbora za postavitev spomenika, venec mestne občine ljubljanske, zatem venci univerze, najvišjih oblastev, venci Udruženja rezervnih oficirjev, vojnih dobrovoljcev, vojnih invalidov, Legije koroških in Maistrovih borcev, rezervnih podoficirjev in venec Zveze bojevnikov. Nepregledna je bila vrsta ostalih vencev, zlasti velik je bil venec Sokola kraljevine Jugoslavije, nadalje venci vseh sokolskih žup iz Slovenije in sokolske župe iz Zagreba. Tudi beograjska občina je poslala po svojem zastopniku g. Kosti Savatijeviću lep venec. Tudi oba predstavnika vestfalskih Slovencev sta položili krasen venec. Če naštevamo vse nadaljnje vence, bomo našli zastopane skoraj vse organizacije iz vseh krajev Slovenije.

Vso to grmado vencev so pozneje razobesili po vseh drogovih okrog spomenika, kar nudi prekrasno sliko. Po zaključku svečanosti se je začel počasi prazniti Kongresni trg. Društva so s prapori ter godbami na čelu odhajala v sosedne ulice k razhodu. Šolska mladina je v velikih skupinah pritiskala k spomeniku med neprestanim vzklikanjem. Nastala je precejšnja gneča, ki so jo pa množice gledalcev prenašale z veliko potrpežljivostjo. Ko so korakali mimo spomenika Sokoli za gozdom praporov in s svojimi godbami, so zopet oživele nepregledne množice, da ni bilo ne konca ne kraja vzklikanju kralju in Jugoslaviji ter Sokolu. Skoraj uro je trajal razhod. In pozno po 12. uri, ko je bila svečanost zaključena, so še odmevali po ulicah zvoki godb, ki so spremljale posamezna društva in delegacije k razhodu.

Slavnostni koncert

Popoldne je svečanost posebno povzdignil slavnostni koncert, katerega je izvajalo pred poslopjem Glasbene Matice v Vegovi ulici 300 pevk in pevcev, včlanjenih v Hubadovi župi ter v ostalih pevskih društvih, nastopile pa so tudi tri združene godbe: triglavskega pešpolka, planinskega polka v Škofji Loki in godba Sloge. Prostor pred Glasbeno Matico je bil za dve uri izpremenjen v prostrano glasbeno dvorano pod milim nebom. V vsej širini Vegove ulice so bili postavljeni sedeži, pločniki pa so ostali pripravljeni za stojišča. Ob 16 uri je bila improvizirana dvorana na prostem dobro zasedena. Učenke ženske realne gimnazije v narodnih nošah so sprejemale goste.

Mogočen zbor združenih mešanih pevskih zborov je pod vodstvom dirigenta Mirka Premelča zapel državno himno. Množica pevcev je napolnila vse stopnišče še daleč preko nasadov. Veliki orkester Filharmonije s 70 člani je izvajal simfonično pesnitev za veliki orkester »Domovina«, prvič izvajano delo mladega skladatelja Bogomirja Leskovica. Dirigent Anton Neffat je z vso svojo priznano rutino vodil orkester, ki nam je predstavil v prvovrstni zasedbi to mogočno delo kar najbolje. Nedvomen uspeh mogočne simfonične pesnitve mladega skladatelja je našel pri poslušalcih priznanje, ki ga zasluži v polni meri. Potem so izvajali Združeni mešani pevski zbori s sodelovanjem orkestra ljubljanske Filharmonije Gotovčevo himno »Svobodi«, ki je prav tako v mogočni brezhibni izvedbi obeh velikih pevskih in glasbenih enot navdušila poslušalce. Enako priznanje je žela skladba Frana Venturinija »Kralj Matjaž«, ki so jo ubrano zapeli združeni zbori s spremljevanjem godbe na pihala in pod vodstvom Mirka Premelča. Drugi del sporeda so po odmoru izpolnile tri navedene godbe na pihala, ki so vse skupaj postavile na koncertni prostor 120 godbenikov. Izvajali so tri skladbe in sicer Beranovo slavnostno koračnico pod dirigentom Heribertom Svetelom, Jenkovo mogočno »Kosovo« pod vodstvom višjega kapelnika Lojzeta Smrekarja in svečano uverturo Jana Pešte »Jugoslavija«, posvečeno generalu Maistru, ki jo je dirigiral višji kapelnik Ferdo Herzog. Tako mogočnega, edinstvenega zbora godbenikov na pihala najbrž še ni slišala Ljubljana.

Vlaget kis
ZA VLAGANJE SOČIVJA BREZ KUHANJA, ZANESLJIVO KONZERVIRA VLOŽENE KUMARCE, GOBE, FIŽOL I.T.D.
DROGERIJA KANC
ŽIDOVSKA UL. LJUBLJANA MARIBOR

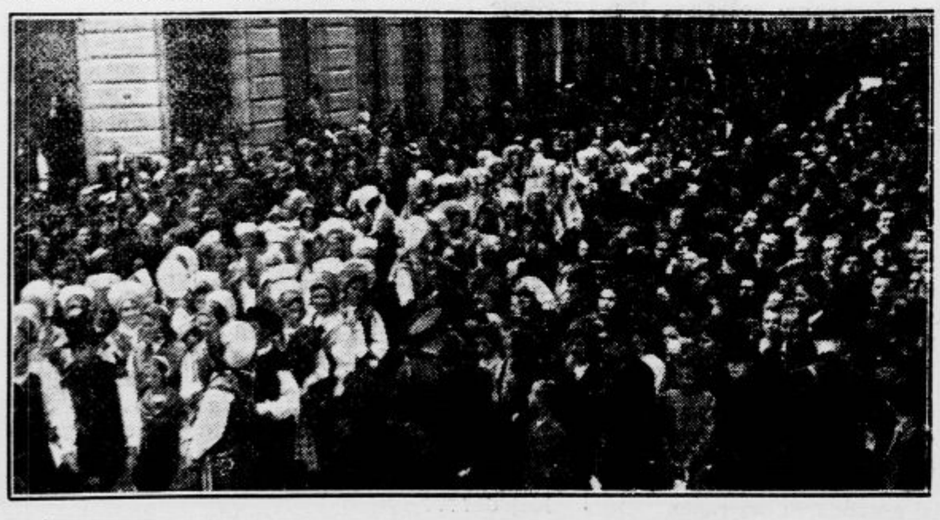

Pohod narodnih noš po Gosposki ulici

ŽE 8. DAN predvajamo grandiozni ruski velefilm
KINO MATICA — TEL. št. 22-41
Predstave danes ob 16., 19. in 21. uri
Ne zamudite tega filmskega veledela
Peter Veliki

KINO SLOGA, tel. 27-30. Samo še danes ob 16., 19. in 21. uri
ROBERT TAYLOR in O'SULLIVAN v lepem borbenem filmu
PREPOVEDANA LJUBEZEN
JUTRI PREMIERA muzikalnega filma: ZAPELJIVI PEVEC.

S slavnostnim koncertom so bile svečanosti odkritja spomenika kralja Aleksandra I. oficielno zaključene in množice gostov so se jele počasi razhajati s posebnimi vlaki na vse strani Slovenije, polne nepozabnih vtisov na prelepa praznična doživetja.

Množice ogledujejo spomenik in vence

Še vse popoldne ni ponehalo praznično razpoloženje. Ljubljanske ulice do poznega večera niso spremenile prazničnega lica. Tolikšnega vrvenja nemara že nekaj let ni bilo v naši beli prestolnici. Z jasnega neba se je smehljalo zlato sonce in prigrevalo, kakor da se hoče oddolžiti za tolikšne deževne dni v poletju. Na slavnostnem prostoru pred odkritim spomenikom so se ves čas zbirale množice, občudovale mogočni kraljev lik in ogledovale vence, položene pred spomenik in razobešene po rdečih drogovih. Koliko krasnih spletov, zelenih in zlatih izpričeval spoštovanja. Koliko jedrnatih posvetilnih besed na trakovih naše trobojke. Okrog 90 vencev v živih barvah, vencev iz smrečja, iz rdečih nageljnov in poletnih rož, iz lovora in iz polnega klasja je razobešenih na prazničnih mlajih krog in krog spomenika. Nežno žarijo rdeči in beli nageljni pod vencem, krasno dehtijo rumene gladiole na vencu kneza namestnika. Poleg teh počiva na spomeniku težak venec, ki ga je bil dopoldne v imenu jugoslovanske vojske položil pomočnik komandanta divizije, general Kukavičić. Venec ima gotovo simboliko. Osnova venca je žito, ker je bil blagopokojni kralj kralj zemlje, kmetov in delavcev. Na vencu je trnjeva krona, ker je bil kralj Zedinitelj mučenik za dobrobit svoje države in svojega naroda. V kroni je velika rdeča roža, ki naj predstavlja Nj. Vel. kraljico in trije rožni popki, ki naj predstavljajo tri kraljeviče. Venec je v jugoslovenskih državnih barvah, sestavljen iz rdečih, belih in modrih nageljnov in rožmarina, simbolov ljubezni, in lovorja. Na trakih v jugoslovenskih državnih barvah je napis »Domovini in svojemu vojnemu tovarišu — jugoslovenska vojska«.

Gostje se poslavljajo

Na vseh tirih stoje dolgi, prazni vlaki. V čakalnici tretjega razreda sede na klopeh potniki, ženske, moški in otroci in razvezujejo zavitke z ostanki južin. Utrujeni se naslanjajo na stene in dremljejo, dokler ne pride poziv za vstop v vlak.

»Halo, halo!« ... odmeva po peronu iz megafona. »Potniški vlak za Škofjo Loko ... za Novo Mesto ... za Maribor ...« V trumah prihajajo na peron ljudje in vstopajo. Dolg vlak, poln izletnikov z Gorenjskega, počasi odhaja. Nekaj rok visi skozi okna in maha v slovo onim, ki so ostali. Ta in oni še naglo pije čašo piva. Nekaj makedonskih kmetov beži po peronu, s svojimi bisagami ob pasu. Ženska, ki se boji, da ne zamudi, vleče za roko otroka in beži skozi gnečo proti vlaku na četrtem tiru.

»Gremo, gremo!« priganjajo železničarji. Zategel pisk. In drugi, in tretji. Vedno več ljudi prihaja na postajo. Za mnoge je praznik minil s poldnevom in ujeti morajo prvi vlak, da se vrnejo dovolj zgodaj. Več ko polovica vseh posetnikov se je odpeljala že v prvih popoldanskih urah. Ob četrti uri je odpeljal nabito poln mariborčan. Drugi, prazen, čaka na tiru in bo odrinil takoj, ko se nabere dovolj potnikov.

Toda poglejmo nazaj v mesto. Vroče popoldne se nagiba v večer. Potniki žejni postajajo po peronu in pred kolodvorom. Venomer so ulice živahne, polne ljudi. Še romajo ljudje proti Zvezdi, da si ogledajo spomenik, preden se poslove od bele Ljubljane. Tisti, ki se jim ne mudi s prvim vlakom in se bodo vrnili z večernimi vlaki, so se razkropili po senčnih vrtovih gostiln in restavracij. Drugi so se zatekli na velesejem in skušajo ujeti trohico razvedrila.

Za dva, tri dni je dobila Ljubljana povsem novo lice. Za dva, tri dni vre v njej življenje kakor v velemestu. Toda vlaki, ki so včeraj in davi s tolikšno naglico drveli proti Ljubljani, zdaj z isto naglico odnašajo vse te tisoče izletnikov nazaj na njihove domove daleč po Sloveniji. Nezabrisen bo ostal v srcih vseh spomin na ta veliki praznik, ki ga je doživela slovenska prestolnica, ko se je oddolžila spominu svojega Mrtvega kralja.

Smrtna nesreča pred pošto

Kdo je ponesrečenec, še ni dognano

Svečanosti odkritja spomenika kralju Aleksandru I. so kljub velikanski udeležbi gostov iz vse Slovenije, ki se prav lahko ceni na dobrih 50.000, ne vštevši ljubljansko prebivalstvo, potekle v popolnem redu in brez večjih nezgod. Za to gre seveda v prvi vrsti hvala organizaciji prireditve. Zdravniške ambulante so intervenirale samo v nekaj primerih, ko je postalo nekaterim starčkom in ženicam slabo zaradi precejšnje vročine. Tudi policiji ni bilo do večera prijavljenih nobenih tatvin.

Že po zaključku svečanosti okrog 17. ure pa se je zgodila pred glavno pošto nesreča, ki jo je pripisovati pač velikemu živahnemu prometu na ta dan. Iz tramvaja v bližini pošte pred Tivarjevo trgovino si je neki neznanec najbrž zaradi velike gneče hotel skrajšati pot, pa je iz vozečega tramvaja stopil na cestišče. Padel je s takšno silo, da si je prebil lobanjo in obležal nezavesten. Poklicani reševalci so nezavestnega neznanca prepeljali v splošno bolnico, kjer se pa do te ure ni zavedel in je njegovo stanje brezupno. Dosedaj se še ni mogla ugotoviti njegova identiteta, kajti imel ni pri sebi nobene legitimacije niti nikakih drugih dokumentov. Je srednje postave, precej debelušen, ima črne lase, črne košate obrvi in belo pristriženo brado. Oblečen je v sivozeleno obleko. Pri njem niso našli drugega kakor srebrno uro in ključ.

Starček pod vlakom

Maribor, 6. septembra

Snoči se je zgodila v bližini Dravograda smrtna nesreča, katere žrtev je postal 82-letni preužitkar Jakob Janez, doma iz Bukovske vasi. Starček je hotel v temi prekoračiti železniški tir na pešpoti, ki pa ni bil zavarovan in ga je zgrabila lokomotiva osebnega vlaka iz Maribora. Vlekla ga je 20 metrov s seboj, tako da je starček obležal ob tiru z razbito lobanjo in s težkimi poškodbami po vsem telesu. Seveda je bil spričo takšne razmesarjenosti takoj mrtev in so še v teku noči prepeljali truplo na njegov dom.

Svečanost v Mariboru

Maribor, 6. septembra

Že včeraj so ponosno zaplapolale s hiš državne trobojnice. Danes dopoldne je bila v stolnici, v pravoslavni kapeli, v protestantski cerkvi in v starokatoliški molilnici svečana služba božja. Zatem so sprejemali čestitke predstavnikov na sreskem načelstvu.

Sokolstvo se je zbralo k proslavi v Sokolskem domu, ki je bil nabito poln. Okrašena velika dvorana je bila prizorišče manifestacij obmejnega sokolstva za kralja Petra II., ko je ob zvokih vojaške godbe vkorakalo v dvorano zastopstvo mariborskih in okoliških društev z društvenimi naraščajskimi in dečjimi prapori ter se razvrstilo na tribuni, okrašeni s kraljevo sliko. Prisostvovali so zastopniki vojaških in civilnih oblasti z mestnim poveljnikom generalom Paracom na čelu.

Predsednik meddruštvenega odbora prof. Struna je orisal pomen današnjega slavja, ko stopa naš mladi kralj v leto svoje polnoletnosti. Župni prosvetar br. M. Dojčinović prečital poslanico SKJ. Najsevernejša obmejna župa je poslala Nj. Vel. kralju Petru II. še pismene čestitke z obljubo zvestobe. Vzkliku »Živel naš kralj« se je pridružila tisočglava množica. Sledila je deklamacija naraščajnice, nakar so naši vrli pevci društva »Jadran-Nanos« ubrano odpeli tri pesmi, in sicer »Slovan na dan«, »Slovanski rod« ter »U boj ...«. Župni referent za Petrovo petletko br. Jože Mohorko je zatem orisal veliko delo sokolskih edinic v dosedanjem razdobju, čigar številčno stanje gre v stotine in tisoče. Iz slavnostnega zborovanja je bila naposled odposlana brzojavna čestitka Nj. Vel. kralju Petru II. S toplo zahvalo za tako številno udeležbo in tolikšne izraze udanosti in zvestobe do našega ljubljenega kralja je br. Struna zaključil lepo uspelo zborovanje. Ob zaključku veličastnega sokolskega zbora je množica stoje odpela vseslovansko himno »Hej Slovani«, nakar se je množica mirno razšla.

Proslava v Celju

Celje se je že v četrtek odelo v državne zastave. V četrtek in petek zvečer je bilo pročelje poslopja mestnega poglavarstva slavnostno razsvetljeno. V četrtek ob 19.30 je bil na dvorišču mestne osnovne šole obvezen zbor pripadnikov Sokolskih društev Celje-matice in Celja I. Vojaška godba je zaigrala sokolsko koračnico. Sledil je pozdrav državni zastavi, vojaška godba pa je ob pokanju petard zaigrala državno himno. Starosta br. dr. Milko Hrašovec je lepo orisal pomen rojstnega dne mladega kralja in starešine Saveza SKJ, ki bo čez leto dni prevzel vladarske dolžnosti. Ob zaključku govora je sokolska množica navdušeno vzkliknila Nj. Vel. kralju, godba pa je zaigrala himno »Hej Slovani«, ki jo je pela vsa množica. Na Starem gradu, hribu sv. Jožefa in Golovcu so zažareli mogočni kresovi. Prvega je žgala mestna občina, drugega Sokol Celje-matica, tretjega pa Sokol Celje I. S hribov se je mogočno razlegalo pokanje topičev, s Starega gradu in Golovca pa so švigale rakete. V petek zjutraj so bile službe božje v opatijski, pravoslavni, evangeljski cerkvi in starokatoliški kapeli. Službam božjim so prisotvovali predstavniki vojaških in civilnih oblastev in uradov, šol korporacij in društev, med njimi deputacije Sokola in gasilcev v krojih, rezervni oficirji in mnogo drugega občinstva. Od 11. do 12. je bil pred kolodvorom dobro obiskan promenadni koncert celjske vojaške godbe. Oficirji celjske garnizije so priredili zvečer v Oficirskem domu dobro obiskan družaben večer. Trgovski in obrtni obrati so v petek ves dan počivali.

30 KOLONJSKIH VOD — odlično parfumiranih — toči PARFUMERIJA »VENUS«, Tyrševa c. 9

General Lev Rupnik s pomočnikom generalom Opačićem

Hitlerjeva čestitka našemu kralju

Berlin, 6. sept. d. Vodja nemškega naroda, državni kancelar Hitler, je Nj. kr. Vis. knezu namestniku Pavlu za rojstni dan Nj. Vel. kralja Petra II. brzojavno sporočil svoje osebne čestitke.

Robidov enoletni trgovski tečaj s pravico javnosti — Ljubljana, Trnovska ul. 15, vpisuje vsak dan. — Ugodnosti: rodbinske doklade, dijaške vozne karte itd. Pojasnila in prospekte daje vodstvo: Trnovska ul. 15. Telefon 40-48.

* **Christofov učni zavod, Ljubljana, Domobranska cesta 15 (telefon 43-82).** Ravnateljstvo razglaša: Vpisovanje v **Enoletni trgovski tečaj s pravico javnosti** se vrši vsak dan dopoldne in popoldne (tudi v nedeljo). Podrobne informacije in nove prospekte daje vodstvo osebno in pismeno. Šolnina je zmerna, mani premožni imajo popust! **Največji trgovski učni zavod te vrste! Lastno moderno šolsko poslopje. (—)**

u— **Angleško društvo v Ljubljani** sporoča članom in onim, ki se zanimajo za učne tečaje angleščine, da bo 16. t. m. spet začelo redne učne tečaje angleškega jezika v lastnih prostorih v Tavčarjevi ulici 12 (pritličje desno). Tečaje bodo vodili: lektorica angleškega jezika na univerzi ga. Copeland, ga. Olga Grahor, ga. Božena Škerlj in g. Avgust Petrišič. Vršili se bodo tečaji za začetnike, nadaljevalni tečaji in tečaji za literaturo in konverzacijo. Vpisovanje v tečaje bo ves teden od 9. do 14. t. m. od 18. do 19. v društveni knjižnici, Tavčarjeva ulica 12.

u— **Vpisovanje vajencev in vajenk v gostinsko strokovno nadaljevalno šolo v Ljubljani bo v četrtek 12. t. m. od 9. do 12. in od 15. do 17. ure v pisarni šolskega vodstva** v Gostilničarskem domu na Privozu 11. Reden pouk na šoli se prične v ponedeljek 16. t. m. ob pol 15. uri za vse razrede. Obiskovanje te šole je po čl. 270. obrtnega zakona obvezno za vse vajence in vajenke gostinskih podjetij.

* **Vpisovanje v umetniško plesno šolo** Mete Vidmarjeve je vsak dan od 16. do 18. ure v Gajevi ulici 9. Začetek šole 1. septembra. (—)

* **Dopisna trgovska šola v Ljubljani, Kongresni trg 16/II.,** prireja za svoje učence posebno **Dvoletno trgovsko šolo** ter razne **druge tečaje,** poleg tega pa uči tudi **poedine trgovske predmete** (stenografijo, knjigovodstvo itd.) ter **tuje jezike** (italijanščino, nemščino itd.) Pouk se vrši z dopisovanjem in je zato individualen in uspešen. Vpiše se lahko vsakdo. Vsa pojasnila pri vodstvu šole brezplačno. (—)

Iz Maribora

a— **Vpisovanje v šolo Glasbene Matice** dnevno od 10. do 12. in od 15. do 16. v novih šolskih prostorih Kopališka ulica 11. (—)

Iz Ljutomera

lj— **Zvočni kino Sokolski dom** v Ljutomeru bo predvajal v soboto 7. t. m. ob 20. in v nedeljo 8. t. m. ob 16. uri in ob 20. film »Mala princesa«. Kot dodatek Fozov zvočni tednik. (—)

Iz Krškega

kr— **Namesto venca** na grob pokojne gospe Ivanke Ramorjeve, soproge postajnega načelnika iz Vidma—Krškega, sta darovala Sokolu v Krškem g. Petrič Anton in ga. Hermenegilda 100 din. Hvala!

MALI OGLASI

CENE MALIM OGLASOM

Po 50 par za besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 3.— za šifro ali dajanje naslovov plačajo oni, ki iščejo službo. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 15.—. Dopisi in ženitve se zaračunajo po Din 2.— za vsako besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 5.— za šifro ali dajanje naslovov. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 20.—. Vsi ostali oglasi se zaračunajo po Din 1.— za besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 5.— za šifro ali dajanje naslovov. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 17.—

Kam pa, kam?

Beseda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Za čas ljubljanskega velesejma se priporoča restavracija Gorenjski kolodvor. Eno minuto od sejma, poleg kolodvora Šiška. 24120-18

Pri Putrichu danes in jutri ples. Odprto do 3. ure. Vsi vabljeni. 24520-18

Službe išče

adjanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 12 Din. Vsaka beseda 50 par davek 3 Din, za šifro a.1

Brivski pomočnik dober delavec, išče stalno službo. Naslov v vseh posl. Jutra. 24580-2

Vajenci(ke)

Učenec se sprejme v večjo trgovino z mešanim blagom in deželnimi pridelki na deželi. Ponudbe je poslati pod šifro »Pošten« na ogl. odd. Jutra. 24591-44

Kolesa

Beseda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Kolesa, motorji za časa velesejma — zelo znižane cene. Remec, Dolenjska c. 5. 24104-11

Prodam

Beseda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Kreko Perilo moške in fantovske srajce, spodnje hlače itd. dobite še vedno po izredno nizkih cenah. — »Kreko«. Tavčarjeva 3, Tyrševa 31. 24037-6

Kapital

Beseda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Motorno trikolico nosilnost 250 kg, 3 k. s. motor, poraba bencina 2 litra na 100 km, novo, proda Ludvik Ilešič, Ljubljana, Cesta 29. oktobra 13. 24118-16

Posojila dajemo našim članom in varčevalcem. Ugodni pogoji. Vloge obrestujemo po 5 odstotkov. Vsi varčevalci brezplačno zavarovani. Zadruga »Moj Dom«, Ljubljana, Dvoržakova 8. Iščemo poverjenike. 199

Stanovanje odda

Beseda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Sobo in kuhinjo prečiščeno v I. nadstr. oddam lahko takoj eni ali dvema osebama. Riharjeva 2, Mirje, Kolezija, takoj za Obrtno šolo. 24589-21

INSERIRAJ V „JUTRU"!

Sobo odda

Beseda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Opremljeno sobo lepo, s kopalnico, parketom in posebnim vhodom se odda Sv. Petra c. 44. 24586-23

Dijaške sobe

Prvovrstno hrano zdravo stanovanje, pomoč pri učenju, nadzorstvo in nemško konverzacijo nudi v centru mesta ugledna družina. Naslov v vseh posl. Jutra. 24434-22

Pridelki

Beseda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Kislo zelje! Prvovrstno kislo zelje imam v vsaki množini v zalogi po najnižjih dnevnih cenah. J. Oražem, Moste. 23673-37

Živali

Beseda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Volčjak sliši na ime Diana, se je izgubil. Oddati proti nagradi Ruska c. 5. 24538-27

Razno

Beseda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Nekadilec postanete v treh dneh z našim zanesljivim, popolnoma neškodljivim sredstvom »Nikotinol«. Velika steklenica din 70, mala din 60, pošlja po povzetju »Jugopatent«, Ljubljana, Dvoržakova 8. Iščemo zastopnike. 200

INSERIRAJ V „JUTRU"

50 različnih modelov dvokoles si lahko brezobvezno ogledate pri IGN. VOK Ljubljana, Tavčarjeva 7

Stroji

Beseda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Stružnice nove, so dospele iz Nemčije, tudi z vdelanimi elektromotorji 200 — 250 × 1000 — 1500 mm. — Ludvik Ilešič, Ljubljana, Cesta 29. oktobra 13. 24119-29

Mizarske stroje vseh vrst priznano prvovrstnih znamk »Teichert«, »Festo« itd. kakor tudi kakovostno strojno orodje, skobelj ne nože, krožne in gaterske liste naročite najbolj ugodno na velesejmu. Specialna trgovina Dovžan Ivan, Ljubljana, Frančiškanska ul. 4. Tel. 45-42. 197-29

ZA VSAKO PRILIKO najboljša in najcenejša oblačila si nabavite pri Preskerju, Sv. PETRA C. 14

Grafolog F. T. KARMAH v LJUBLJANI OBISKE SPREJEMA OD 9-12, 3-7 URE v HOTELU „SOČA" SV. PETRA CESTA

100 uspehov na en oglas v »JUTRU«

Zahvala

Pogorelo mi je gospodarsko poslopje.

Zavarovalnica „Jugoslavija"

pri kateri sem bila zavarovana, je škodo takoj cenila in mi izplačala odškodnino v mojo polno zadovoljnost.

Izrekam družbi javno zahvalo in jo vsakomur priporočam.

Dobrova, dne 13. VIII. 1940.

Hartman Terezija

OGLAS

DRAVSKA DIVIZIJA kupuje neomejene količine krme in sicer:

seno, slamo, oves in koruzo

Seno je lahko tudi popolnoma ali pol kislo. Razen tega kupuje tudi

praprot in gozdni mah za steljo

Interesenti lahko ponudijo vse količine navedene krme in stelje najbližji vojaški oblasti in sicer v Ljubljani: neposredno Dravski diviziji ali Dravskemu intendantskemu slagališču, v Mariboru garnizijski upravi; v vseh drugih mestih pristojnemu komandantu mesta.

Vse komande kupujejo seno po najvišjih dnevnih cenah, za katere interesenti lahko zvedo vsak dan pri teh komandah. Isto velja tudi za slamo, kislo seno, praprot in gozdni mah.

Vagonske pošiljke sena in slame je ponuditi naravnost Intendanturi štaba Dravske divizije v Ljubljani.

Interesenti in posestniki, ki razpolagajo s krmo, naj ponudijo razpoložljive količine prvenstveno domači — Dravski diviziji.

Plačilo je takojšnje po prejemu prodanih pridelkov.

SPORT

Uspehi Slovencev na dirki po Srbiji

Peternelj prvi — v 53:19:35

Zadnjo etapo Kragujevac—Beograd je dobil Davidović - V skupni oceni je ostal Peternelj prvi in Gartner drugi, Podmiljšćak pa je prišel na peto mesto

p— Beograd, 6. septembra

Velika devetdnevna dirka okrog Srbije se je danes končala, in sicer z zmago odličnega slovenskega vozača Janeza Peternelja, člana ljubljanskega Hermesa, ki si je priboril v trajno last zlat pokal pokrovitelja prireditve Nj. Vel. kralja Petra II. Dirka je v vsakem pogledu uspela, najbolj pa v propagandnem, saj se lahko reče, da je na vsej dolgi poti spremljalo in bodrilo dirkače najmanj milijon ljudi.

Končni cilj in cilj zadnje etape je bil danes na igrišču BSK. Vrstni red, v katerem so vozači prevozili progo od Kragujevca do Beograda, je sicer precej drugačen kakor je bil v več prejšnjih etapah, toda zaradi velikega naskoka favoritov je ostal skupni plasma dirkačev nespremenjen. Na beograjskem igrišču so vozači prevozili še tri kroge in se plasirali takole:

1. Davidović, 2. Pokupec, 3. Drljačić, 4. Podmiljšćak, 5. Grabnar, 6. Radovanović, 7. Veljkov, 8. Peternelj, 9. Andrejević, 10. Pavlović, 11. Jakša, 12. Gartner, itd.

Zmagovalec po več kakor 53 urah vožnje, Janez Peternelj iz Poljanske doline

Ko je zadnji vozač prispel na cilj, so se vsi tekmovalci postavili sredi igrišča v krog, nakar je zastopnik Nj. Vel. kralja polkovnik Petrović izročil zmagovalcu Peternelju dragoceno darilo in mu čestital k uspehu. Za tem je pozdravil dirkače tudi minister za telesno vzgojo Dušan Pantić.

V skupnem plasmaju je bil končni vrstni red vozačev takle:

1. Peternelj 53:19:35, 2. Gartner 53:30:42, 3. Davidović 53:56:38, 4. Veljković 54:03:27, 5. Podmiljšćak 54:04:17, 6. Drljačić 54:22:51, 7. Ujčić 54:30:20, 8. Petrov 54:31:43, 9. Vojnov 54:59:05, 10. Golob 55:33:59, 11. Grabnar 55:44:04, itd.

Po končani svečanosti na igrišču so kolesarji v strnjeni vrsti odpeljali po glavnih beograjskih ulicah, kjer jih je kakor na igrišču burno pozdravljalo tisoče in tisoče prebivalstva. Zvečer bodo dirkači gostje mestnega župana Tomića, ki jim priredi v restavraciji na Kalemegdanu svečan banket.

✶

SLOVENSKA KOLESARSKA ZVEZA vabi vse prijatelje kolesarskega sporta in ostale sportnike, naj pridejo skupno z njenimi predstavniki pozdravit junake s srbskih cest, med katerimi se najboljši — Janez Peternelj — vrača v Ljubljano z najlepšim darilom, zlatim praljevim pokalom. Čas povratka slovenskih dirkačev iz Beograda bodo objavili jutrišnji popoldanski listi in radio.

PRI OSLABELIH ŽIVCIH se uporablja fiziološki ekstrakt »Ka-le-Fluid«. Ta krepi izločevalno delo vseh žlez, jači živčni sistem in krepi organizem. — Brezplačno vsakomur detajlna literatura; zahtevajte: Beograd, Masarykova 9, Miloš Marković. — »Ka-le-fluid« se dobiva v vseh lekarnah. S. br. 5300/32.

Druga obrtniška tombola v Kranju bo dne 8. t. m. na sportnem igrišču „Planine". - Oglejte si razstavo dobitkov v gimnazijski telovadnici!

Tekme v hrvatski in srbski ligi

V HNS

o— Zagreb, 6. septembra

V hrvatski ligi sta bili danes odigrani dve ligaški tekmi. V Zagrebu je **Gradjanski** zmagal nad **Splitom s 5:1** (3:0). Zmago si je Gradjanski zasigural že v prvi polovici igre, kjer je bil tudi absolutni gospodar na polju. V drugi polovici so bili Spličani mnogo živahnejši, ki so v ostalem dobri borci, toda še zmerom samo povprečni nogometaši.

V Varaždinu je domača Slavija zmagala nad Železničarji iz Zagreba s 3:1 (2:1).

V SLS

p— Beograd, 6. septembra

V srbski nogometni ligi je bila danes na sporedu popolno IV. kolo, ki se je končalo z naslednjimi rezultati:

v Beogradu: Jugoslavija—Bask 2:0 (1:0) in BSK—Jedinstvo 2:0 (2:0),

v Skoplju: Gradjanski—ŽAK 6:1 (1:0),

v Sarajevu: Vojvodina—Slavija (S) 3:2 (3:1) ter

v Borovu: Bata—Jugoslavija (Jabuka) 7:1 (6:0).

Štiri tekme za točke

Drugo kolo v slovenski ligi

Jutri bo oddanih nadaljnjih 8 točk v nogometnih tekmah za slovensko ligo, in sicer v naslednjih srečanjih:

Mars : Železničar

Edina nogometna prireditev v Ljubljani bo to srečanje dveh ligaških enajstoric, ki sta v prvih dveh tekmah enake važnosti ostali brez točk. Zato je razumljivo, da se bosta obe moštvi kar se da potrudili, da dosežeta uspeh.

Tekma bo ob 16. na igrišču Ljubljane s predtekmo ob 15.

Bratstvo : Olimp

Na Jesenicah vlada za ligaški dvoboj med domačini in celjskim Olimpom veliko zanimanje, tembolj, ker se jutrišnja tekmeca še nista srečala na zelenem polju. Olimp ima svojo odlično moč v igralcu Čaterju, razen njega pa še več mladih talentov, ki bodo gotovo zastavili vse sile, da bi v srečanju z Jeseničani rešili čim častnejši izid.

Tekma bo ob 16. na igrišču Bratstva.

★

Ostali dve tekmi za točke v slovenski ligi bosta v Trbovljah in Mariboru, in sicer med Ljubljano in Amaterjem ter Mariborom in Kranjem.

Madžarska—Jugoslavija v tenisu. V včeraj sta bili odigrani prvi dve igri v meddržavnem teniškem dvoboju med Madžarsko in Jugoslavijo. V prvi igri je Pallada zmagal nad Szigetijem s 6:1, 6:2, 4:6, 6:2, v drugi pa je Gabory odpravil Mitića 6:4, 6:2, 6:4. Stanje točk 1:1.

ŽSK Hermes (nogometna sekcija). Jutri igrajo juniorji in I. moštvo tekmi za trening s Svobodo. Juniorji naj bodo na našem igrišču najkasneje ob 9., I. moštvo pa najkasneje ob 10. Vsi in točno!

Inserirajte v „JUTRU"

Halo!

Orient v Ljubljani

Firma TEHERAN v Šelenburgovi ul. 4

na dvorišču palače Croatia

sporoča zanimancem, da razstavlja, ker je zakasnila udeležbo na velesejmu **prekrasne starinske dragocene perzijske preproge in vsa druga ročna dela v svojih prostorih. Med dragocenostmi ima dve preprogi v vrednosti 300.000 in 150.000 din. — Izbera vseh vrst preprog je velika.**

Cene so res najnižje

Ogled je popolnoma brezplačen in brezobvezen. Zanimancem se daje pouk o čiščenju in shranjevanju preprog. Stare preproge pa prevzema v strokovno popravilo in zamenjavo. — Na ogled lepe zbirke preprog vabi

tvrdka TEHERAN

✝

Potrtega srca javljamo tužno vest, da nas je v četrtek, dne 5. septembra ob ½18. uri zapustila naša nadvse ljubljena soproga, srčno dobra mama in zlata stara mamica, gospa

Marija Pogačnik, roj. Dornik

soproga uradnika v p. in posestnika v Kamniku

po hudi bolezni, previdena s tolažili svete vere.

Nepozabna pokojnica bo prepeljana iz kapele sv. Janeza na Žalah v Ljubljani v Kamnik, kjer jo bomo na njeni zadnji poti spremljali na pokopališče na Žalah v soboto 7. septembra popoldne.

LJUBLJANA, dne 5. septembra 1940.

Globoko žalujoče rodbine:

POGAČNIKOVA, KOSOVA in inž. GASPARIJEVA

MICHEL ZÉVACO: 203

Don Juan

ROMAN.

Kam naj se skrijem? Ali je ta tema dovolj črna, da skrije moj sram? Donu Juanu odpuščajo! Kolikšna muka, kakšna kazen! Odpuščajo mu kakor ubogemu, zaničevanemu tatiču! Odpučajo mi! Odpuščajo!«

Sključil se je, kakor bi ga skrivnostno odpuščanje pritisnilo k tlom.

Razjarjeno se je vzpel pokonci. Oči so se mu zaiskrile in s hripavim glasom je kriknil:

»Kdo si, ki mi odpuščaš? Nočem tvojega odpuščanja! Preziram tvoj prezir! Tvoje odpuščanje je kakor kaplja žolča na dnu keliha, iz katerega sem pil ljubezen. Kakor žig na goljatovem ramenu! Ne maram ga! Najprej hočem vedeti, kdo si! Hoj!... Vidim te! Tista si, ki je od ljubezni jokala, ko sem ji pel ljubezen! Marija!... Kaj hočeš. Marija?... Prekleto?... Prekleto! To ni Marija!... Blanka je... ne... Silvia... Ne... Oh, evo jih! Glej, vse so tu! Vse, kar sem jih kdaj ljubil! Vse so prišle ponujat donu Juanu poslednjo milošćino svojega prezira in odpuščanja! Proč z vami! Vaš gospodar sem bil, ubogale ste me na besedo, ubogajte še zdaj!... Ha! Že bežijo... Samo ena je še tu... samo ena, ki me psuje s svojim odpuščanjem! Kdo je ta? Odkod toliko prezira v njenih sladkih očeh? Moj Bog, kako je lepa in kako strašno je njeno odpuščanje! Kdo si? Kdo si?...«

Mahoma se je zgrudil na kolena in s presunljivim glasom jeknil v skrivnostni park ime nje, ki je bila umrla zaradi svoje ljubezni do njega:

»Christa! Christa! Christa!...«

Jakomin je kasneje tudi povedal, da je v tem strašnem trenutku, ko je mislil, da se gospodarju meša, razločno videl šest korakov od njega tisto svetlo modrikasto kroglo, ki ga je bila že v Vrvarski ulici tolikanj prestrašila. Pripomnil je, da je tedaj, ko je svetla krogla izginila, tudi don Juan vstal in z izrazom divje kljubovalnosti pogledal okrog sebe.

»Corentin,« je rekel Juan Tenorio, »vse so zbežale. Jaz sem močnejši od njih! Nočem, nočem njihovega odpuščanja!«

»Gospod,« je dejal Jakomin, tresoč se po vsem telesu, »izpametujte se zdaj! Zrak je čist, porabiva torej priliko in pojdiva domov...«

»Si slišal, kaj je rekla, Corentin?«

»Kdo, gospod?«

»Nisem je dobro razumel, kaj govori. Zamrmrala je kaj vem kaj, o nekakšnem »namestnikovem objemu«... Kaj vraga je hotela reči?... Kar koli je bilo, njenega odpuščanja ne maram!«

»Pojdiva, gospod, pojdiva že!...«

Don Juan je udaril v smeh in skomignil z rameni.

»Namestnik!« je vzkliknil. »Siromak, ki je moral čutiti moč moje roke! Prav imaš, Corentin, pojdiva domov. Čemu sva prav za prav prišla?«

»Sam vrag si ga vedi! Kar brž pojdiva...«

»Ne boš! Zdaj mi prihaja na misel! Hej, ali mar nisem povabil namestnika na večerjo? Da, tako je. Večerjati moram z namestnikovim kipom, ti nama boš pa stregel. Z menoj!...«

Don Juan je zavil okrog Arronškega dvorca in krenil proti malim vratom v kapelico. Jakomin je šel ves omotičen za njim, brez moči, da bi se še naprej upiral, moledoval ali vsaj poizkušal srečo z molitvicami. Mehanično je vlekel Sivčka za povodec. Oči so mu nepremično visele na gospodarju; ta je stopal pred njim z odsekanimi koraki ranjenca, ki se komaj še drži pokonci. Dobro je opaža, da se don Juan vsak hip prijemlje za grlo, in enkrat ga je celo slišal, ko je zlovoljno zagodrnjal:

»Rad bi vedel, kdo me izkuša zgrabiti za grlo... da bi ga kuga, predrzneža!«

Na ovinku dvorca je Jakomin mahoma zagledal pred seboj kapelico z njenimi pisanimi okni, ki jih je nedoločno osvetljevala večna luč, in oči so mu obvisele na vratih.

Don Juan se je bil vzravnal.

Z odločnimi koraki je krenil proti vhodu.

Samo še majhen košček je bilo do praga.

Ta mah je Jakomin Corentin videl, kako je don Juan nenadoma obstal in ves otrpnil, ter začul njegov porogljivi glas:

»Kaj! Vi, don Sancho de Ulloa, vi, senor namestnik, ste si naložili trud, da mi prihajate naproti? Hvala tisočkrat, don Sancho, za to vljudnost in veliko čast!«

Corentin je pogledal gospodarju čez ramo.

Ničesar ni videl...

Samo nekakšna bela megla je plavala v okviru vrat.

»Corentin«, je rekel don Juan in glas mu je čudno zazvenel, »raztovori osla in prinesi košari v to razkošno grobnico. Bog mi je priča, da ni še nikoli nihče imel lepše obednice. Toda, senor Sancho, izvolite me spustiti naprej...«

Jakomin Corentin je v brezumni grozi izbuljil oči proti vratom. In to pot je videl!...

Videl je, da se megla, ki jo je bil opazil, naglo zgoščuje. Dobivala je obliko...

Obliko človeškega bitja! Najprej se je pokazala glava, nato ramena, oprsje, roke in noge...

Jakomin je obupno napel moči, da bi odskočil in zbežal, toda noge so mu odpovedale pokorščino. Z naježenimi lasmi in blazno bolščečimi očmi je obstal na mestu.

In zdajci je prikipela njegova groza do vrhunca.

Kajti to, kar je videl, ta oblika, ki se je bila napravila pred njim v okviru vrat... ne, to vobče ni bilo človeško bitje...

Bil je marmor. Trd marmornat kip.

Corentin je ta kip spoznal.

»On!« je zaječal.« To je on! Namestnik!...«

In zgrudil se je, omedlel prav tisti mah, ko je videl, videl na svoje lastne oči, da marmornati kip namestnika de Ulloa počasi dviga roko...

Don Juan je negibno zrl na to, kar se je ponujalo njegovim očem.

Ali je bilo resnica?

Kaj dé?...

Urejuje Davorin Ravljen. — Izdaja za konzorcij »Jutra« Stanko Virant. — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja Fran Jeran. — Za inseratni del je odgovoren Alojz Novak. — Vsi v Ljubljani.

Mihael — rumunski kralj

Dosedanji rumunski kralj Karol II. je na pritisk Železne garde odstopil, nakar je bil 19 letni prestolonaslednik Mihael proglašen za kralja

BUKAREŠTA, 6. sept. s. (Reuter) ***Kralj Karol se je davi odpovedal prestolu. Prestolonaslednik veliki vojvoda Mihael je bil proglašen za kralja.***

Dogodki pred odstopom

Veliki nemiri v Bukarešti in vzklikanje množice, „Kralj Karol naj odstopi!“ — Protest vodje Železne garde proti odstopitvi Transilvanije Madžarom

BUKAREŠTA, 6. sept. br. (Ass. Press) General Antonescu, ki sestavlja novo rumunsko vlado, se je snoči sporazumel z Železno gardo. Na podlagi sporazuma je vodstvo organizacije ukinilo nadaljnje demonstracije.

V noči na četrtek je notranjepolitična kriza v Bukarešti dosegla vrhunec. Vodja Železne garde Horia Sima je izdal letak, v katerem je protestiral proti odstopu severne Transilvanije Madžarom in zahteval odstop kralja Karola. Velika množica ljudstva je pričela nato demonstrirati proti vladarju in vzklikati sredi prestolnice: »Kralj Karol se mora umakniti!« Nastopilo je vojaštvo, ki je s strojnicami razpršilo množico. Veliki oddelki vojaštva so nato zasedli vse strateške točke v mestu.

Včeraj se je Bukarešta pod vtisom novih dogodkov in Antonescove diktatorske misije polagoma pomirila. General Antonescu je namreč izredno popularen.

Bukarešta, 6. sept. s. (Reuter). Kakor poročajo, je tudi novi ministrski predsednik general Antonescu podpisal zahtevo Železne garde po odstopu kralja Karola.

Bukarešta, 6. sept. s. (Ass. Press.) Snoči je prišlo v Bukarešti do velikih nemirov. V središču mesta se je zbrala velika množica, ki je pričela demonstrirati proti odstopitvi Transilvanije. Ko po eni uri policija ni mogla razgnati demonstrantov, so bili poklicani na pomoč gasilci, ki so pričeli polivati demonstrante s curki vode; pa tudi to ni pomagalo ter je končno nastopilo še vojaštvo. Oddanih je bilo več salv v zrak.

Člani Železne garde so delili med demonstrante letake s proglasom vodje Železne garde Horia Sime. Proglas protestira med drugim proti odstopitvi Transilvanije ter zahteva odstop kralja Karola.

General Antonescu je odredil aretacijo mnogih svojih političnih nasprotnikov, med katerimi je tudi več uglednih osebnosti. Tako so zaprti dosedanji vojaški poveljnik Bukarešte general Argileanu, bivši notranji minister Giomincianu, veleindustrijec Malaxa in kraljev svetovalec Jamandi.

Madžari zasedli prvi pas Transilvanije

Bukarešta, 6. sept. s. (Reuter.) Okupacija prvega dela odstopljenega ozemlja Transilvanije po madžarskih četah se je včeraj izvršila brez vsakega incidenta.

Bukarešta, 6. sept. br. (Stefani.) V pretekli noči je generalni štab rumunske vojske objavil komunike, v katerem pravi, da je bila snoči zaključena izpraznitev prvega pasu severne Transilvanije v smislu določb dunajske razsodbe in sklepov mešane madžarsko-rumunske komisije. Rumunske čete so se umaknile na črto Biscad—Arded—Simleul Silvani— Ciucea.

Pred podpisom sporazuma v Crajovi

Sofija, 6. sept. br. (Stefani.) Kralj Boris je snoči sprejel ministrskega predsednika Filova in zunanjega ministra Popova, ki sta mu podrobno poročala o pogajanjih v Crajovi.

V vladnih političnih krogih se je zvedelo, da je med Rumuni in Bolgari dosežen že popoln sporazum glede odstopa južne Dobrudže Bolgarom. Sporazum bo po teh informacijah jutri ali pojutrišnjem že podpisan. Rumunija bo odstopila Bolgariji vso južno Dobrudžo, ki bo na področju med Dunavom in Črnim morjem dobila zopet meje iz leta 1912.

★

Rumunski poslanik na Bledu

Bled, 5. septembra. o. Na Bled je prispel rumunski poslanik Cadere, ki se je nastanil v hotelu »Toplice«. Na Brdu ga je sprejel v avdienci Nj. Vis. knez namestnik Pavle, nocoj pa je odpotoval nazaj v Beograd.

Podaljšanje trgovinske pogodbe z Rumunijo

Beograd, 5 septembra. p. Jugoslovenska in rumunska vlada sta izmenjali noti s katerima sta podaljšali pravkar poteklo trgovinsko pogodbo med obema državama do 31. oktobra

Pogodba o izselitvi Nemcev iz Besarabije

Moskva, 5. septembra. AA. (DNB) Danes so podpisali sovjetsko-nemški dogovor o preselitvi nemške besarabske manjšine v Nemčijo.

Nemško tolmačenje dunajske razsodbe

Ribbentropove izjave o dokončni ureditvi vseh spornih vprašanj se nanašajo samo na Podunavje, ne pa tudi na Balkan

Berlinski poročevalec budimpeštanskega vladnega organa »Pester Lloyd« objavlja nekaj podrobnosti o nemškem tolmačenju dunajske razsodbe, ki zaslužijo splošno pozornost. Poročevalec ugotavlja najprej, da je pomenila napetost zaradi madžarskih in bolgarskih zahtev proti Rumuniji »mesec vznemirjenja za rajhovsko vlado«, kajti že od vsega začetka je bilo mogoče spoznati, da je bil evropski jugovzhod za Nemčijo, blokirano od zapada, ogromnega gospodarsko-vojaškega pomena. Zato se je Nemčija od izbruha vojne dalje stalno trudila, da bi izločila nevarnost konfliktov na tem področju. Naraščajoča napetost med Madžari in Rumuni v poslednjih mesecih nikakor ni odgovarjala nemškim vojnim interesom. V Berlinu bi bili sploh najraje videli, ako bi bilo razčiščenje madžarsko-rumunskih odnošajev odloženo do konca vojne. Toda revizionistično gibanje na evropskem jugovzhodu se je dejansko že začelo na drugem mestu, ko je bila Rumunija prisiljena, da odstopi Rusiji Besarabijo in severno Bukovino. Ko je končno madžarsko-rumunska napetost tako narasla, da rešitve spora ni bilo več mogoče odložiti, se je nemška vlada odločila, da poseže vanj in prevzame pobudo v izogib hujšim zapletljajem. Nemška vlada je v tem pogledu postopala v popolnem sporazumu z italijansko, kakor je bilo to razvidno že o priliki prejšnjih razgovorov v Monakovem, Solnogradu, Berchtesgadenu in Rimu.

Pri svoji razsodbi sta Nemčija in Italija izhajali ne le z vidika, da je treba politiki osi Rim—Berlin zvesti Madžarski popraviti pred dvema desetletjema storjene krivice, temveč tudi z vidika, da je življenja sposobna in vsestransko zavarovana rumunska država nujno potrebna za stabilizacijo razmer v podunavskem prostoru. Ta vidik je našel svoje konkretni izraz predvsem v jamstvih obeh velesil Rumuniji. V tej zvezi pripominja poročevalec budimpeštanskega organa dobesedno:

»S svojo garancijsko izjavo rumunski državi Nemčija in Italija očividno poudarjata, da je treba smatrati revizionistični proces v Podunavju za zaključen. Bilo bi napačno, ako bi premalo cenili resnost tega nemško-italijanskega jamstva za prizadeto državo. To jamstvo, kakor zatrjujejo v Berlinu, naj bi sicer ne bilo naperjeno proti nobeni tretji državi, toda to prav nič ne spreminja na dejstvu, da smatrata tako Berlin kakor Rim stabilizacijo Podunavja za dokončno. Ta stabilizacija tvori očividno enega izmed sestavnih delov načrtov, ki sta jih nemška in italijanska diplomacija izdelali v pričakovanju končne zmage glede nove ureditve Evrope. **Izven stabilizacije pa je še vedno Balkan v svoji celoti, ako vzamemo omejitev na Podunavje dobesedno.«**

Iz teh zanimivih izvajanj madžarskega poročevalca v Berlinu bi mogli torej konkretno posneti naslednje važne ugotovitve: 1. Z dunajsko razsodbo dosežena stabilizacija v Podunavju velja kot dokončna. 2. V tem smislu je treba ocenjevati tudi nemško-italijansko garancijsko izjavo Rumuniji, ki dokazuje razen tega neposredni interes velesil osi Rim—Berlin glede obstoja nove Rumunije kot sestavnega dela kasnejše nove Evrope pod vodstvom Nemčije in Italije. 3. Ribbentropova izjava, da so z dunajsko razsodbo dokončno rešeni vsi problemi v Podunavju, se tolmači v ožjem smislu, in se torej ne nanaša na širši prostor evropskega jugovzhoda, h kateremu spada poleg Podunavja tudi Balkan. Glede na znano nemško razlikovanje med **evropskim jugovzhodom** kot širšim pojmom, ki obsega ves podunavsko-balkanski prostor in ki posebej nadomestuje tudi uporabo izraza »Balkan«, izločenega iz novejšega nemškega slovarja, ter **podunavskim prostorom** v ožjem smislu te besede, ki obsega prostor srednje in jugovzhodne Evrope neposredno nad levim bregom Dunava (torej nekako Madžarsko in Rumunijo), je zelo verjetno, da to ožje tolmačenje Ribbentropovih izjav bolje odgovarja resničnim nemškim nameram kakor pa ono širše, ki vključuje tudi Balkan.

Odmev v Rusiji

V merodajnih sovjetskih krogih so iz razumljivih razlogov z največjim zanimanjem zasledovali dunajske razgovore o rešitvi madžarsko-rumunskega spora Kakor doznava ugledni švedski list »Svenska Dagbladed« v tej zvezi, je bila dunajska razsodba v vodilnih sovjetskih krogih sprejeta s »sladko-grenko skepso«. Komentarji ruskih listov, ki so seveda uradno inspirirani, dajejo temu razpoloženju jasen izraz. Tako med drugim navajajo, da pomeni dunajska rešitev samo kompromis, ki ne more zadovoljiti nobene izmed obeh prizadetih strank.

Glede jamstev, ki sta jih dali velesili osi Rim-Berlin za varnost in obstoj preostalega rumunskega ozemlja, prihajata do izraza dve različni naziranji. Po zatrjevanju visokih uradnih krogov je bila Moskva že vnaprej obveščena, da bosta Nemčija in Italija dali Rumuniji jamstva. Sovjetska vlada ni imela proti temu nobenega pomisleka, ker so bili sovjetski odnošaji z Rumunijo urejeni že z odstopitvijo Besarabije in severne Bukovine. Po drugem mnenju, ki verjetno bolj odgovarja razpoloženju v vodilnih sovjetskih krogih, pomenijo jamstva Nemčije in Italije Rumuniji prikrito svarilo Rusiji, kateri so s tem vezane roke glede nadaljnjega razvoja na Balkanu. Zato v tej zvezi opozarjajo na ruski strani tudi Ribbentropov poudarek, da so z dunajsko razsodbo dokončno urejeni vsi odnošaji v podunavskem prostoru. Nasprotno pa se v tej zvezi ni omenil Balkan,

Kralj Mihael

Novi rumunski kralj Mihael je bil rojen 25. oktobra 1921 v gradu Fojšer pri Sinaji kot sin takratnega prestolonaslednika Karola in njegove soproge Helene, grške princese. Krščen je bil v spomin na vojvodo Mihaela Hrabrega, ki je bil svoj čas vladar Sedmograške.

Ko je 4. januarja 1926 rumunski parlament odobril odpoved njegovega očeta do prestolonasledstva, je bil istočasno proglašen za prestolonaslednika. Po smrti kralja Ferdinanda I. je bil proglašen za kralja, kraljevske pravice pa je izvrševal poseben regentski svet, v katerem je bil tudi njegov stric Nikolaj. Po povratku njegovega očeta, ki je bil nato proglašen za kralja Karola II., so mu bile odvzete pridobljene pravice ter je bil regentski svet odstavljen, dočim je njegova mati Helena, ki je imela dotlej poleg njega predsedstvo v ministrskem svetu, odpotovala iz Rumunije v Anglijo. Odtlej sta se mati in sin sestajala le v daljših presledkih, povečini v inozemstvu.

Prestolonaslednik Mihael je bil med prebivalstvom zelo priljubljen ter je mnogo sodeloval pri skavtskih in drugih mladinskih organizacijah. S 15. leti je bil že velik kakor odrasel mož ter je v tem pogledu mnogo prekosil svojega očeta. Z gojenjem sporta se je telesno zelo močno razvil.

Razen na gospodarskem in političnem polju je užival tudi strogo vojaško vzgojo. Pri vseh reprezentativnih svečanostih je bil vedno navzoč kot oficir poleg svojega očeta. Govori tudi nemško, angleško, francosko in italijansko ter se je udeležil ob strani svojega očeta svečanosti kronanja l. 1936. v Londonu in obiska v Varšavi l. 1939.

Kralj Karol II.

Odstopivši rumunski kralj Karel II., po poreklu iz nemške rodbine Hohenzollern-Sigmaringen, se je rodil 3. oktobra 1893 po pravoslavnem koledarju na gradu Pelešu pri Sinaji kot najstarejši sin takratnega prestolonaslednika Ferdinanda in prestolonaslednice Marije.

Vzgojen na dvoru v Bukarešti je študiral pod vodstvom znanega univ. profesorja in politika dr. Jorge na univerzi v Bukarešti, obiskoval vojno akademijo v Jassyju ter odšel na željo svojega deda kralja Karola I. v Nemčijo, kjer je služil od l. 1913 do izbruha svetovne vojne v I. pehotnem gardnem polku v Potsdamu.

Ko je Rumunija stopila v svetovno vojno, se je boril proti centralnim državam. Po polomu avstro-ogrske monarhije je vkorakal na čelu gorskega strelskega polka na Madžarsko in v Budimpešto. Zatem je odšel na študijsko potovanje okoli sveta ter se po povratku poročil 10. marca 1921 v Atenah z grško princeso Heleno.

V decembru leta 1925 je odpotoval k pogrebu angleške kraljice matere Aleksandre v London, zaradi hudega nesoglasja med dvorom in takrat še vsemogočno liberalno stranko pa se ni vrnil v Rumunijo. Še za življenja kralja Ferdinanda I. se je večkrat odrekel prestolonasledstvu, nazadnje 28. decembra l. 1925. Tedanji ministrski predsednik in največji rumunski državnik, Jonel Bratianu, je takrat zahteval od njega, naj se brez ugovora pokori zahtevam vlade in se odpove prestolonasledstvu, kar pa je odklonil. Dne 4. januarja je bil zato proglašen za prestolonaslednika njegov sin Mihael. Po smrti kralja Ferdinanda I. dne 20. julija 1927 je bil za rumunskega kralja proglašen princ Mihael ter imenovan regentski svet.

Od tega časa se je skušal princ Karol ponovno vrniti v Rumunijo. Posebno senzacijo je zbudil njegov poizkus meseca maja 1928, da bi se vrnil iz Londona v Bukarešto, vendar pa je bil njegov načrt preprečen ter je bil Karol pozvan, naj Anglijo zapusti. Posledica tega dogodka je bila njegova ločitev zakona s princeso Heleno, ki jo je izreklo 22. junija 1928 apelacijsko sodišče v Bukarešti in ki so jo inspirirali Vintila Bratianu, princ Stirbey in drugi.

V času Karlove odsotnosti iz Rumunije je zavzelo vprašanje njegove ponovne proglasitve za kralja širok razmah v notranjepolitičnem življenju Rumunije. Pokazalo se je, da so bile simpatije prebivalstva kljub propagandi liberalcev na njegovi strani.

Po štiriletni odsotnosti, ko je bival po večini v Franciji, je odletel 6. junija 1933 z letalom iz Monakova v Bukarešto. Vlada voditelja ljudske stranke Maniua je takrat odstopila, novo vlado je sestavil Mironescu, regentski svet je bil odstavljen, dne 8. junija 1930 je bil na slavnostni seji rumunske narodne skupščine princ Karol proglašen za kralja, njegov sin Mihael pa imenovan za velikega vojvodo Albe Julije.

Dne 12. junija 1930 je podelil princesi Heleni naslov Veličanstvo.

V notranji politiki je kralj Karol, ki ga označujejo kot močno in samovoljno osebnost, pospeševal avtoritarna stremljenja, pri čemer pa je naletel na odpor svojih starih nasprotnikov liberalcev in delno tudi narodne kmečke stranke. V zunanji politiki se je ponovno naslanjal na zvezo s Francijo, ki jo je manifestiral tudi o priliki svojega obiska v Parizu meseca januarja leta 1936. Obiskal je tudi mnoga mesta v državah Male antante, in sicer od leta 1936 dalje vedno v spremstvu prestolonaslednika Mihaela.

MARŠAL JUBERT O LETALSKI VOJNI MED ANGLIJO IN NEMČIJO

Sprememba v taktiki nemškega letalstva — Pri nočnih napadih na Anglijo sodeluje vedno 200 — 300 nemških letal — Naglo naraščanje moči angleškega letalstva

London, 6. sept. s. (Reuter). Angleški letalski maršal Jubert je govoril snoči po radiu o sedanjem položaju v nemško-angleški letalski vojni. Opozoril je na spremembo v taktiki nemških letalskih napadov. Medtem ko so se vršili prej napadi izključno podnevi, se vrše sedaj tudi ponoči. Pri tem bombardirajo nemška letala sicer sedaj na slepo srečo vse cilje, v glavnem pa so nemški napadi vendarle usmerjeni na angleška vojaška letališča. Predvsem je opaziti metodične bombne napade na letališča ob obali. Nemški namen je očitno, prisiliti angleško letalstvo, da se umakne z obale dalje v notranjost, s čimer bi bila zelo otežkočena obramba pred nemškimi letalskimi napadi v notranjosti.

Jubert je dejal, da sodeluje sedaj v nočnih nemških letalskih napadih na Anglijo po angleških cenitvah vsako noč 200 do 300 nemških letal. Škoda je precejšnja. Protiletalska obramba nemškim letalom ponoči še ni prizadela posebnih izgub, se pa neprestano izpopolnjuje. Vsekakor je obramba nočnih napadov težja, kar je jasno videti zlasti na angleških napadih na Nemčijo. Angleško prebivalstvo pa bo tudi te napade gotovo izdržalo. Upoštevati je tudi treba, da mora nemško prebivalstvo nositi breme nočnih angleških napadov na nemška mesta že dva meseca dalj nego Angleži.

Maršal Jubert je dalje opozoril, da se angleška letalska produkcija še vedno veča, medtem ko je nemška že dosegla svoj višek. Pa tudi iz Zedinjenih držav prihajajo vedno nova letala in v kratkem bo prejela Anglija ojačenja v večjem številu bombnikov. Pričakovati je sicer, da bodo nemški napadi na Anglijo postali vedno hujši, toda v kratkem bodo lahko Angleži vsak udarec na Anglijo povrnili dvakrat do trikrat z napadi na Nemčijo, pozimi ali spomladi pa bodo lahko vračali udarce celo že s sedemkratno močjo.

Letalski napadi na nemško industrijo

London, 6. sept. s. (Reuter.) O angleških letalskih napadih na Nemčijo v noči od srede na četrtek javlja letalsko ministrstvo nekaj novih podrobnosti. V Thürinškem gozdu je bil povzročen požar, ki je segal osem milj daleč.

Pri Stettinu je bila napadena tvornica sintetičnega goriva v Pölitzu. Napad je trajal dve polni uri. Več velikih dimnikov v tvornici se je zrušilo. Požar so opazila angleška letala na povratku še 70 milj daleč.

V Berlinu so napadla angleška letala elektrarno v Charlottenburgu in letalsko tvornico v Spandau.

Letala vojne mornarice so povzročila ogromne požare v bencinskih skladiščih v Cherbourgu. V luki Torneuzen ob šeldi na Nizozemskem so bili napadeni doki.

London, 6. sept. s. (Reuter.) Po poročilih z južne angleške obale so preteklo noč angleška letala zopet napadla nemške vojaške postojanke ob francoski obali Kanala. Letala in žarke žarometov je bilo videti nad eno uro. Na angleški strani Kanala so se čule silovite eksplozije.

Spet alarm v Berlinu

New York, 6. sept. s. (Reuter). Po ameriških informacijah je imel Berlin preteklo noč zopet letalski alarm, ki je trajal eno uro in 20 minut.

Berlin, 6. sept. br. (Stefani). Pri zadnjem angleškem letalskem napadu na Berlin je težka eksplozivna bomba treščila tudi v bližino nekega dečjega zavetišča. Poškodovana je bila streha poslopja, v katerem je bilo nastanjenih 180 otrok. Otroci so se pod vodstvom svojih učiteljic še pravočasno umaknili v protiletalsko zaklonišče.

Londonsko poročilo o nemških izgubah

London, 6. sept. br. (Reuter). Letalsko ministrstvo je davi v posebnem komunikeju objavilo, da je bilo včeraj nad Veliko Britanijo in njenimi obalami sestreljenih 39 nemških letal. Protiletalsko topništvo je snoči kmalu po 11. uri sestrelilo ob obrežju reke Thyne letalo tipa »Dornier«. Angleško letalstvo je izgubilo včeraj 20 letal, toda 9 pilotov se je rešilo. Poljska eskadrila je včeraj sestrelila štiri lovce tipa Messerschmitt in eno bojno letalo tipa Junkers.

London je bil snoči tretjič alarmiran. Nekaj bomb je padlo na londonsko predmestje. Protiletalsko topništvo je z izredno intenzivno akcijo prisililo nemška letala, da so se umaknila proti vzhodu.

Velik napad na London

Najdaljši letalski alarm v angleški prestolnici

London, 6. sept. s. (Reuter.) Preteklo noč so izvedla nemška letala velik napad na London. Prestolnica je imela ponoči svoj doslej najdaljši letalski alarm. Nemška letala so posamič večkrat napadla mesto. Angleško protiletalsko topništvo je otvorilo močan ogenj ter je nekaj nemških letal pregnalo, preden so mogla odvreči bombe. Letala, ki jim je kljub temu uspelo priti nad mesto, niso imela zaradi močnega protiletalskega ognja možnosti, da bi napadla vojaške objekte, pač pa so bile vržene bombe na mnogih krajih. V nekem okraju je bil zadet blok trgovin in je bilo več trgovin poškodovanih. Bombe so zadele tudi neko bolnico, pri čemer je bilo več človeških žrtev. Ena bomba je padla na protiletalsko zaklonišče, v katerem je bilo tisoč ljudi. Samo dve osebi sta bili ranjeni.

Ponoči so nešteta letala napadla tudi severovzhodno Anglijo. Vrženih je bilo več bomb. Protiletalsko topništvo je stopilo v akcijo ter je sestrelilo najmanj eno izmed sovražnih letal.

London, 6. sept. s. (Reuter.) Letalsko ministrstvo objavlja nekaj podrobnih podatkov o včerajšnjih letalskih napadih na Anglijo. V glavnem sta bila ugotovljena dva večja napada, ki sta oba veljala predvsem angleškim vojaškim letališčem ob južnovzhodni obali. Prvi napad so izvedle formacije nemških letal nad Doverom ob 9. zjutraj. Pri napadu je sodelovalo okoli 250 nemških bombnikov in lovskih letal. Napad je trajal nad eno uro in so ga izvedle v presledkih manjše skupine, ki so štele vsaka po 20 do 30 aparatov. Nemškim letalom je uspelo prodreti od obale le malo v notranjost.

Angleško protiletalsko topništvo je otvorilo na nemška letala silovit ogenj in tudi

Nadaljevanje na 6. strani

lovska letala so takoj intervenirala Pri napadu nad Doverom so Nemci izgubili gotovo najmanj 8 letal, bržkone pa še 10 nadaljnjih.

Drugi večji napad na istem področju je sledil kmalu po 14. ter je trajal dve uri. Najmanj 24 nemških letal je bilo ob tej priliki sestreljenih.

Letalske bitke nad Anglijo

London, 6. sept. s. (Reuter). Davi so se letalski napadi na Anglijo ponovili. Nad južnovzhodno Anglijo je bila opažena cela armada nemških letal, ki so štela okoli 200 aparatov ter so očitno skušala prodreti proti Londonu. Letala so letela v veliki višini. Nemška lovska letala so spremljala bombnike na vseh straneh. Protiletalsko topništvo je takoj ob obalah stopilo v akcijo in številna angleška lovska letala Spitfire ter Hurricane so intervenirala. Razvila se je letalska bitka, ki je trajala pol ure. Več letal je bilo sestreljenih.

12 nemškbih bombnikov v formaciji je vrglo bombe na dveh mestih v južnovzhodni Angliji.

Tudi v Londonu je bil dan alarm. Nad predmestji so bile opažene letalske bitke, vendar nad središče mesta nemška letala niso prodrla.

Do večje bitke je prišlo tudi nad Temzo. Nemška letala so poskusila prodreti letalsko obrambo. Bitka je trajala čert ure.

London, 6. sept. (Reuter) Letalsko in notranje ministrstvo sta davi objavili naslednji komunike:

Preteklo noč so obstojali nemški napadi na Anglijo iz napadov posameznih letal ali manjših skupin. Napadi so trajali večji del noči. Na ozemlje Londona so bile vržene eksplozivne in zažigalne bombe. Nekaj škode je bilo povzročene in tudi nekaj žrtev je bilo. Ena bomba je padla na kolodvor v vzhodnem predmestju. Promet je bil za nekaj časa prekinjen. Tudi nekaj hiš je bilo poškodovanih. V Kentu so zadele bombe neko bolnico. Več bolnikov je bilo ranjenih in ubitih, večina žrtev pa je bila samo lažje poškodovana.

Nemška letala so bombardirala tudi več mest v severozapadni Angliji. Bombe so povzročile več požarov in uničile nekaj hiš. Tudi neka železniška postaja je bila poškodovana. Napadi so zahtevali manjše število žrtev.

V severovzhodni Angliji so bile vržene bombe na podeželje. Povzročeni so bili manjši požari na več mestih.

London, 6. sept. s. (Reuter) Letalsko ministrstvo je javilo ob 14., da je bilo po dosedanjih podatkih danes dopoldne nad Anglijo sestreljenih 28 nemških letal. Anglešek izgube še niso točno ugotovljene, vendar niso bile velike.

Uradno nemško vojno poročilo

Berlin, 6. sept. br. (DNB) Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo davi naslednje službeno vojno poročilo:

Nemške pomorske vojne sile so v oceanskih vodah potopile več sovražnih trgovinskih ladij, skupno 41.000 ton. Kakor je bilo že objavljeno, je flotilja brzih čolnov v noči na 5. september napadla britanski konvoj vzdolž angleške vzhodne obale. Pri tem je bilo potopljeno 5 oboroženih sovražnih ladij s skupno tonažo (39.000 ton), kakor tudi neki rušilec razreda »Imogen«. Neki nadaljnji parnik je bil hudo poškodovan. Neka podmornica je potopila več oboroženih sovražnih trgovinskih ladij s skupno tonažo 19.100 bruto registrskih ton.

Skupine naših bojnih in lovskih letal so včeraj znova bombardirale sovražna letališča v južni Angliji. Več poslopij in drugih objektov je bilo zadetih. Veliko skladišče bencina in olja v Thameshavenu je bilo zažgano. Ponovno so se razvili letalski spopadi, v katerih so naša letala vselej zmagala.

V pretekli noči so skupine bojnih letal uspešno bombardirale več letališč v okolici Lincolna, pristaniške naprave v Liverpoolu, Portsmouthu, Sunderlandu, Blythu in Hullu, industrijske naprave v Newcastleu, pristaniške naprave in doke v vzhodnem delu Londona kakor tudi znova velike tanke bencina v Thameshavenu. Angleške luke so bile še nadalje minirane.

Britanska letala so v noči na 6. september priletela nad nemško državno ozemlje in so bombardirala posamezne kraje, vendar niso povzročila nikake omembe vredne škode. Samo na enem kraju je bila zadeta neka kmečka hiša. Pri tem je bilo 5 civilistov na poti v zaklonišče ubitih, 2 pa sta bila ranjena.

Skupno je sovražnik včeraj izgubil 46 letal, od teh je protiletalsko topništvo ponoči 2 sestrelilo. Nadalje je uspelo uničiti 6 zapornih balonov. 15 nemških letal se ni vrnilo v svoja oporišča.

Razen že imenovanih častnikov so v letalskih spopadih pretekli teden 3 lovska letala dosegla po 20 in več letalskih zmag. Te zmage so dosegli stotniki Mayer, Oesau in Kiepke. Na čelu letalskih zmagovalcev v zadnjem času je bil major Mölder z 32 letalskimi zmagami.

Podvigi angleškega letalstva

London, 6. sept. s. (Reuter). Letalsko ministrstvo javlja v svojem nocojšnjem komunikeju, da so preteklo noč angleška letala zopet napadla vrsto vojaških objektov v Nemčiji, Italiji in zasedenih pokrajinah.

Med drugim so angleški bombniki napadli več skritih tovarn orožja in municije v nemških gozdovih.

Dalje so bile bombardirane Fiatove tvornice v Turinu, tovarna sintetičnega goriva v Regensburgu od Donavi, ponovno tovarna sintetičnega goriva pri Stettinu, bencinske rafinerije v Hamburgu in doki v Emdenu. V Hammu in Söstu so bili napadeni tovorni kolodvori, v zasedeni Franciji in Nizozemski pa več letališč. Angleška letala so bombardirala tudi nemške vojaške postojanke med Boulogneom in Calaisom ter zlasti postojanke težkega topništva pri kapu Gris Nez.

Z vseh teh poletov se niso vrnila tri angleška letala.

Kralj Mihael

Kralj Karol II.

Rumunski diktator general Antonescu

Angleži močno ojačili sredozemsko brodovje

Poročilo admiralitete o vojnih operacijah angleške mornarice v vzhodnem delu Sredozemskega morja

London, 6. sept. br. (Reuter). V zadnjih 6 dneh je angleško vojno brodovje dovršilo velikopotezne operacije, da bi se ojačile angleške pomorske vojne sile v vzhodnem delu Sredozemskega morja. Admiraliteta je snoči objavila o tem daljši komunike, v katerem ugotavlja da glavni del angleškega vojnega brodovja na svoji poti mimo Malte proti vzhodnem delu Sredozemskega morja sploh ni prišel v stik z italijanskimi vojnimi silami. Komunike pravi:

Operacije so se pričele preteklo soboto, ko je poskušalo neko sovražno letalo nadzirati angleške ladje na njihovi poti. Lovsko letalo angleške vojne mornarice ga je takoj napadlo in sestrelilo. Istega dne so podmornice sporočile, da so se v centralnem delu Sredozemskega morja pojavile italijanske vojne ladje. Podmornica »Pavian« jih je napadla in s torpedi zadela eno križarko in enega rušilca. Izvidniška letala so nadalje ugotovila, da je bilo glavno italijansko vojno brodovje tedaj le 150 milj oddaljeno od angleškega. Angleške vojne ladje so takoj poskusile priti v stik s sovražnikom, toda, čim je nasprotnik zaznal, da se mu bližajo, se je umaknil proti italijanski vojni luki Tarantu.

Druge britanske vojne sile so tedaj operirale zapadno od Sardinije in Sicilije. Letala vojne mornarice so tudi tam sestrelila eno italijansko letalo.

Dne 1. septembra zjutraj so ista letala napadla letališče v Elmi na Sardiniji. Čeprav je bilo vreme oblačno, so dosegla pri tem znatne uspehe. Italijanski radio je priznal, da je bil del poveljniškega poslopja na letališču razdejan in da sta bili uničeni dve letali na vzletišču. Eno izmed angleških letal je nazaj grede opazilo italijansko podmornico. Čeprav ni imelo nobene bombe več, se je pognalo proti podmornici in je s strojnicami obstreljevalo njen stolp, ko se je podmornica prav kar pričela potapljati. Vsa angleška letala so se s teh poletov vrnila k svoji matični ladji.

Dne 2. septembra zjutraj so letala tipa Sharkfish napadla letališče v Cagliariju na Sardiniji. Čeprav je bilo vreme tudi tega dne neugodno in dan še niti ni napočil, so letala uspešno bombardirala sovražne žaromete in druge postojanke pri Scaffi. Istega dne so italijanska letala poskusila napasti angleško brodovje južnozapadno od Malte. V nasprotju z italijanskimi službenimi poročili, po katerih naj bi bil ta napad potekel uspešno za Italijane, ugotavlja admiraliteta, da nobena angleška ladja ni bila poškodovana in da na nobeni ni bilo žrtev. Nasprotno so angleška mornariška letala in protiletalsko topništvo sestrelila pet sovražnih letal, štiri nadaljnja, ki so bila bržkone poškodovana, pa so zasledovala skoraj do Sicilije. Prav za prav pa to niso bila italijanska letala, nego nemški strmoglavski aparati tipa JU 87.

V sredo so letala angleške vojne mornarice znova prešla v napad. Bombardirala so letališči v Marizzi in Calatu na Rodoškem otočju. Na letališču pri Calatu je bilo uničenih več letal na vzletišču. Nastale so hude eksplozije, očitno v skladiščih streliva in v vojašnicah ter drugih poslopjih so izbruhnili požari. Na letališču pri Marizzi sta bila zadeta dva velika hangarja, požari pa so izbruhnili v bencinskih tankih, delavnicah in vojašnicah. Po teh napadih na rodoški letališči sta lahki križarki »Sydney in »Orion« napadli in obstreljevali vojaške objekte na Dodekanezu, posebno pa luko Pegadio na otoku Scarpantu in letališče pri Marchijalu. Na to letališče se je vsul dež 15 cm granat, tako da nobeno poslopje na njem ni ostalo nepoškodovano. Pegadia je sedež italijanskih oblasti na Scarpantu.

Pet italijanskih torpednih čolnov se je kmalu po tem napadu pognalo iz pegadijske luke proti angleškim vojnim ladjam. Trije so se jim približali, toda rušilec »Ilex« jih je zajel, dva potopil, tretjega pa poškodoval. Pozneje so bile angleške vojne ladje v bližini Dodekaneškega otočja napadene od italijanskih letal, a znova zaman. Dve letali sta bili sestreljeni, najmanj tri pa so bila poškodovana.

Akcije angleških in italijanskih letal

London, 6. sept. br. (Reuter) Vrhovno povelistvo angleškega letalstva na Bližnjem vzhodu je objavilo davi komunike o včerajšnjih angleških letalskih napadih na razna oporišča italijanske vojske in letalstva v Libiji in Vzhodni Afriki.

Že v sredo je bil izvršen hud napad na letališče in druge objekte pri Derni Nastali so veliki požari. Še istega dne so se angleška letala ponovno pojavila nad tem letališčem in so opazila, da so se požari še širili.

V Tobruku in El Mimiju je bilo na obeh tamkajšnjih letališčih uničenih več italijanskih letal. V El Gazali so angleške bombe razdejale nekaj lop in drugih objektov na letališču. Na vzletišču je bilo uničeno eno italijansko letalo.

Včeraj so angleška letala napadla tudi letališče pri Javellu in uničila na njem tri letala tipa Caproni. V borbi z italijanskimi lovci je bilo eno italijansko letalo sestreljeno. Nadalje je bila bombardirana Haiša na železniški progi Džibuti—Adis Abeba. Železniška postaja in bližnje letališče sta bili poškodovani.

Sovražna letala so napadla Aden, a v vojaških objektih niso napravila mnogo škode. Angleški lovci so v borbi s sovražnimi letali eno poškodovali. Včeraj so italijanska letala skušala napasti tudi Malto. Eno italijansko letalo je bilo ob tej priliki sestreljeno, dve pa sta bili poškodovani. Italijanski bombniki so odvrgli nekaj bomb, ki pa niso napravile nikake večje škode.

INSERIRAJTE V „JUTRU“!

Oporišča Amerike na Costarici

San Jose (Costarica), 6. sept. j. (United Press). Prezident republike Costarice je izjavil, da je vlada ponudila Zedinjenim državam otok Cocos, ki leži 400 milj oddaljen od obale centralne Amerike v Tihem oceanu. Zedinjene države bi si tu smele urediti svoje letalsko in pomorsko oporišče. Vlada Costarice otoka ne namerava prodati, pripravljena pa ga je oddati za dolgo dobo v najem. Washington doslej na ponudbo Costarice še ni dal dokončnega odgovora, vendar pa je ameriški mornariški minister Knox izjavil, da se pogajanja glede prevzema tega otoka že vrše.

Atentat na važen švicarski most

Ženeva, 6. sept. j (SDA). Včeraj je po silovitih eksploziji zletel v zrak železniški viadukt pri Eviresu na Savojskem. Po vseh znakih sodeč, je bil na most izvršen atentat.

Po dosedaj zbranih informacijah ter po raznih izjavah francoskih obmejnih prebivalcev so železniški viadukt na progi med Eviresom in Saint Laurentom po vsej priliki razstrelili angleški agenti. Železniška proga, na kateri je bil ta važni most sestreljen, je edina, ki vodi preko Amecyja proti Ženevi in je zadnji čas imela večino tovornega železniškega prometa med Švico in Francijo. Z razstrelitvijo viadukta, ki je bil približno 100 m dolg, je promet na tej železnici za več mesecev onemogočen. Zadnji čas je vozilo preko njega do 200 tovornih vagonov dnevno.

Kakor zatrjujejo v Bernu, pomeni porušenje mostu zelo hud udarec za Švico, ki bo imela poslej velike težave z dovažanjem živeža.

Ameriški rušilci odhajajo v Kanado

New York, 6. sept. (Ass. Press). Včeraj je zopet več ameriških rušilcev, ki so bili odstopljeni Angliji odplulo iz Bostona. Čeprav ni uradno javljeno kam rušilci plovejo, vendar poročajo, da odhajajo rušilci v kanadsko luko Halifax. Rušilci so zapustili Boston samo z omejenim številom posadk na krovu.

Ugoden odmev Churchillovega govora

Washington, 6. sept. br. (Ass. Press). Govor predsednika angleške vlade Winstona Churchilla je napravil v Zedinjenih državah najboljši vtis. Politični krogi opozarjajo, da bi človek, ki bi imel zle slutnje, ne mogel govoriti s tolikim dobrim razpoloženjem. »New York Times« poudarja, da je bil govor dokaz Churchillove trdne zavesti, ki jo je mogoče smatrati le za znamenje, da so se po francoski kapitulaciji razmere Velike Britanije splošno mnogo zboljšale.

Zadnje vesti

Kralj Mihael že prisegel

Po vesteh, ki pa še niso potrjene, je bivši kralj Karol že na poti v Švico — Povratek kraljice Helene v Bukarešto

Bukarešta, 6. sept. s. (Reuter) **Kralj Karol je podpisal svoj odstop ob 5. zjutraj. Še zjutraj je položil prestolonaslednik Mihael prisego kot novi kralj.**

Abdikacija kralja Karola je sledila po sinočnjih burnih dogodkih v rumunski prestolnici. Po velikih demonstracijah je snoči odšel ministrski predsednik Antonescu v kraljevo palačo ter izrazil zahtevo, da kralj državno krizo reši s svojim odstopom. Kralj se je nato vso noč posvetoval z vodilnimi osebnostmi rumunske vojske in se je končno zjutraj odločil, da podpiše abdikacijo.

Kralj Karol je izdal tudi proglas na rumunski narod, v katerem ga prosi, da izkaže novemu kralju Mihaelu popolno zaupanje v sedanjem težavnem položaju države.

Poročajo, da bo še tekom današnjega dne dospel kralj Karol v Švico. Kraljeva soproga Helena se bo vrnila v Rumunijo, da stoji ob strani svojemu sinu, novemu kralju.

Zjutraj so se demonstracije v Bukarešti ponovile. Demonstranti so izražali navdušenje nad odstopom kralja Karola. Ministrskemu predsedniku Antonescu so prirejali demonstrantje ovacije.

Proglas kralja Karola

Bukarešta, 6. septembra. AA. Kralj Karol II. je objavil naslednji proglas, ki so ga danes dopoldne objavili radio in izredne izdaje listov:

Naša domovina preživlja težke pretresljaje in skrbi. Deset let sem delal v blagor Rumunije, kakor mi je predpisovala moja vest. Danes je prišla žalost na državo, ki je stala pred velikimi nevarnostmi. Iz ljubezni do te zemlje, kjer sem se rodil in vzgajal, želim odstraniti nevarnost s tem, da izročim svojemu sinu, ki ga ljubite, težko breme kraljevske oblasti. Prosim Boga, da ta žrtev, storjena za rešitev domovine, ne bo zaman. Prosim vse Rumune, da se v zvestobi in ljubezni zgrnejo okoli mojega sina, da bo našel podporo, ki mu je potrebna, da bo mogel nositi težko odgovornost, ki leži zdaj na njegovih ramenih. Bog varuj našo domovino in ji daj lepšo bodočnost. Živela Rumunija!

Ovacije novemu kralju

Bukarešta, 6. sept. s. (Reuter.) Dopoldne so se zbrale pred kraljevo palačo velike množice, ki so prirejale ovacije novemu kralju Mihaelu. Kralj se je pokazal na oknu palače ter je odzdravljal množici.

Antonescu — vodja rumunske države

Bukarešta, 6. sept. j. (Rador). V uradni objavi, ki so jo prejela včeraj zvečer uredništva bukareštanskih listov, se novi ministrski predsednik general Antonescu prvikrat označuje kot vodja rumunske države — »conducatoral statulut«. Oficiozni list »Romania« je generala Antonesca že pri imenovanju za ministrskega predsednika označil s tem nazivom, ki velja v bodoče kot službeni pridevek ministrskega predsednika.

Diktatorska pooblastila generala Antonesca

Bukarešta, 6. sept. s. (Reuter) **Davi je ministrski predsednik Antonescu položil prisego novemu kralju Mihaelu, rumunskemu narodu in državi.**

Kralj Mihael je podpisal zjutraj dekret, ki daje ministrskemu predsedniku Antonescu diktatorska polnomočja.

General Antonescu še ni sestavil svoje vlade.

Bukarešta, 6. sept. s. (Reuter.) Z dekretom, ki ga je davi podpisal kralj Mihael, se je odrekel kralj pravici sklepati mednarodne pogodbe ter pravici pomilostitve kaznjencev. Tudi te pravice prehajajo sedaj na ministrskega predsednika Antonesca, ki si je privzel naslov »vodja države«. General Antonescu je odredil med drugim razpustitev kronskega sveta. Nadalje je pozval vse pripadnike rumunske vojske, da do nocoj ob 18. polože prisego novemu kralju.

Kraljeva mati na poti v Rumunijo

Bukarešta, 6. sept. s. (Reuter.) Ministrski predsednik Antonescu je pozval mater kralja Mihaela princeso Heleno, da se vrne v Rumunijo. Zadnja poročila pravijo, da je kraljeva mati že na poti v Bukarešto.

Odstopivši kralj Karol je trenutno še v Rumuniji. Poročila, kam namerava odpotovati, si nasprotujejo. Po nekaterih vesteh naj bi šel v Švico, [illegible] baje pa čaka v Konstanci posebna jahta, s katero bo odpotoval v inozemstvo.

Odmev v Nemčiji

Berlin, 6. sept. br. (CBC). Nemški vladni krogi kažejo popolno razumevanje za izpremembo, ki je bila izvršena danes v Rumuniji. Splošno računajo, da se bodo sedaj odnošaji med Rumunijo in Nemčijo še zelo poglobili. Omenjeni krogi opozarjajo, da je mladi kralj Mihael zelo priljubljen med vsem narodom in da je general Antonescu državnik, ki bo edini mogel ustvariti v Rumuniji nov red.

Madžari zasedli Veliki Varadin

Budimpešta, 6. sept. s. (Reuter.) Po uradnih madžarskih poročilih so madžarske čete danes brez incidenta zasedle Veliki Varadin. Prebivalstvo je po madžarskih poročilih prihod madžarske vojske navdušeno pozdravilo. Na čelu čet je vkorakal regent Horthy v spremstvu vojnega ministra in šefa generalnega štaba.

Vojna v Sredozemlju

Živahne obojestranske letalske akcije

Rim, 6. septembra br. (Stefani). Vrhovno poveljstvo italijanske vojske je objavilo davi 91. službeno vojno poročilo v katerem pravi:

Skupine naših letal so bile včeraj dvakrat nad Milto. V jutrnjih urah so se pojavila nad otočjem izvidniška letala, da doženejo položaj na otočju Letala so popolnoa dovršila svojo nalogo. Ta čas je bila v zraku eskadrilja angleških lovcev, ki pa se je skušala izogniti spopadu. Naša letala so se pognala za njimi in jih obstreljevala s strojnicami ter so dve sovražni letali poškodovala.

Popoldne je skupina naših strmoglavskih bombnikov prešla v napad. Letala so prodrla nad otočje in bombordiuala utrdbo v Delimari. Tanki bencina so bili poškodovani in zadeti so bili drugi objekti. Letala niso naletela na nikak odpor protiletalskega topništva ali lovskih letal.

V vzhodnem delu Sredozemskega morja so naša letala znova izsledila sovražni konvoj, ki je bil bombardiran že dan prej. Pri napadu je bila poškodovana še ena sovražna trgovinska ladja. Letalci so opazili neko drugo poškodovano ladjo v neki bližnji luki. Ladja se je napol potopila.

V Severni Afriki so naša letala napadla in bombardirala tanke pogonskih sredstev v Suezu in motorizirano kolono na cesti ob morju proti Sollumu. Vsa letala, ki so se udeležila navedenih letalskih akcij, so se vrnila na svoja oporišča

Na Rdečem morju so naša letala napadla sovražni konvoj Bombe so težko poškodovale dve ladji. Več nadaljnjih ladij je bila zadetih v adenski luki. Tudi vsa ta letala so se nepoškodovana vrnila na svoja oporišča, čeprav so jih angleška lovska letala napadla. Eno sovražno lovsko letalo je bilo v borbi sestreljeno. Neka druga formacija italijanskih letal je uspešno bombardirala 2 sovražni taborišči pri Hakišu blizu Fodje v Visokem Sudanu

Sovražna letala so včeraj napadla Asab. Bombe so ubile 4 kolonialne vojake, 8 pa so jih ranile. Nekaj lop je bilo poškodovanih.

V pretekli noči so sovražna letala, ki so priletela kakor vedno v smeri preko Švice, napadla Turin. Povzročila so nekaj škode v stanovanjskih hišah. Neka bomba je v okraju San Paolo porušila dve gornji nadstropji neke hiše. Stanovalcem se ni nič zgodilo, ker so se pravočasno zatekli v zaklonišča. V pristanišču je bilo razdejanih nekaj železniških vagonov. Ostale bombe so padle v bližino mesta na nezazidan teren, tako da niso napravile nikake škode.

Rim, 6. septembra s. (Ass. Press). Ponoči je bil izvršen nov letalski napad na Turin.

Šahovski turnir v Moskvi

Moskva, 6. sept. s. Včeraj je bilo igrano v dvorani Glasbene akademije v Moskvi prvo kolo v velikem turnirju za šahovsko prvenstvo Rusije. Že prvi rezultati so dali nekaj senzacij. Tako je mladi mojster Bondarevski premagal sovjetskega prvaka Botvinika, litovski prvak Mikenas pa bivšega sovjetskega prvaka Levenfiša. Estonec Keres je zmagal nad najmlajšim udeležencem turnirja 18-letnim Ukrajincem Stolbergom, vendar šele po težki borbi. Nekaj časa je bil Keres že v nevarnem položaju. Letonski prvak Petrov je premagal mladega ruskega velemojstra Kotova, Panov pa je zmagal nad Lerišovom. Partija Konstantinopolski - Dubinin je končala remis. Ostale partije, in sicer Rudakovski-Lisicin, Borislavski-Lilienthal, Smislov-Gerstenfeld in Ragozin-Makaganov so bile prekinjene in bodo dovršene šele čez nekaj dni.

Nocoj se igra drugo kolo turnirja. Srečajo se med drugimi: Botvinnik-Borislavski, Keres-Ragozin, Lilienthal-Smislov, Gerstenfeld-Levenfiš in Konstantinopolski-Petrov.

Skrbi Finske

London, 6. sept. j. (Reuter). Po informacijah iz skrajno zanesljivih finskih virov presojajo v finskih vladnih krogih razvoj odnošajev med Finsko in Sovjetsko Rusijo v najbližji bodočnosti zelo pesimistično. Po informacijah iz teh virov so neke finske osebnosti, ki se zavzemajo za zboljšanje odnošajev z državama osi, odpotovale v Berlin, da bi dosegle od Nemčije zagotovilo pomoči v primeru, da bi Finsko ponovno napadla Sovjetska unija. Te osebnosti pa so bile v Berlinu, zelo hladno sprejete, ker Berlin skrbno pazi, da ne bi z nobeno gesto pokvaril dobrih odnošajev s Sovjetsko unijo. Glede na te vesti izražajo merodajni krogi v Londonu veliko zaskrbljenost, da ne bi v kratkem ponovno postalo aktualno vprašanje priključitve še preostalih delov Baltika v sestav Sovjetske unije. Kakor zatrjujejo v istih krogih, je imel tajnik angleškega zunanjega ministrstva Buttler o tem vprašanju nedavno razgovore s sovjetskim poslanikom v Londonu Majskim.

Razpuščena sokolska župa v Dalmaciji

Zagreb, 6. sept. o. Danes dopoldne je podban dr. Krbek pozval k sebi novinarje in jim sporočil, da je bila banska oblast prisiljena razpustiti sokolsko župo Šibenik—Zadar. Hkratu so bila razpuščena tudi vsa sokolska društva v srezih Šibenik, Benkovac, Knin in Preko. Dr. Krbek je dejal dalje, da so nastali v okviru župe incidenti notranjepolitičnega značaja.